

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
KATEDRA ROZVOJOVÝCH A ENVIROMENTÁLNÍCH STUDIÍ

Zakát jako počátek rozvojové pomoci v muslimských zemích?

Bakalářská práce

Vojtěch Pazdera

Vedoucí práce

Mgr. Nikola Medová, Ph. D.

Olomouc 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedl v seznamu literatury.

V Olomouci dne

.....

Vojtěch Pazdera

Poděkování

Na prvním místě bych rád poděkoval své vedoucí práce Mgr. Nikole Medové Ph.D. za trpělivost, vlídný přístup, ochotu a čas, který mi spolu s mou prací věnovala. Zároveň bych chtěl ale také poděkovat rodině a přátelům za neutuchající podporu během mého studia.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Vojtěch PAZDERA
Osobní číslo: R180314
Studijní program: B1301 Geografie
Studijní obor: Mezinárodní rozvojová studia
Téma práce: Zakát jako počátek rozvojové pomoci v muslimských zemích?
Zadávající katedra: Katedra rozvojových a environmentálních studií

Zásady pro vypracování

Bakalářská práce analyzuje zakát, jeden z pěti pilířů islámu. Zaměřuje se na jednotlivé aspekty, které se k zakátu pojí, a popisuje jeho smysl a historický vznik. Daň, kterou muslim musí odvádět závisí na majetku a příjmech jednotlivce. Nejedná se jen o dobrovolný příspěvek, ale spíše o povinnost nařízenou Bohem a vykonávanou muslimy v zájmu společnosti jako celku. Práce následně srovnává, zda muslimské státy věnují více finančních prostředků na rozvojovou pomoc než státy nemuslimské, které tuto daň povinnou nemají.

Rozsah pracovní zprávy: 10 – 15 tisíc slov
Rozsah grafických prací: dle potřeby
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

- [1] OECD contributors. Aid at a glance charts. <http://www.oecd.org/> [online]. 2019 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-data/aid-at-a-glance.htm>
- [2] Declining Aid, Rising Debt Thwarting World's Ability to Fund Sustainable Development, Speakers Warn at General Assembly High-Level Dialogue. *United Nations* [online]. 2019 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <https://www.un.org/press/en/2019/ga12191.doc.htm> Začátek formuláře
- [3] FINANCING FOR DEVELOPMENT – U.S. GOVERNMENT DEVELOPMENT PRIORITIES. <https://www.usaid.gov/> [online]. 2016 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <https://www.usaid.gov/news-information/fact-sheets/financing-development-us-government-development-priorities>
- [4] AHMED, Maram. How traditional Islamic giving can play a role in the future of aid. <https://www.weforum.org/> [online]. 2019, 2019 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/agenda/2019/05/islamic-social-finance-humanitarian-aid-charity-climate-change/>
- [5] Výroční zpráva ČvT. Humanitární a rozvojová pomoc. <https://www.clovekvtisni.cz/> [online]. 2018 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitari-a-rozvojova-pomoc>
- [6] BERGER, Maurits. S. *Religion and Development Aid: The special case of Islam* [online]. Clingendael, 2006 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/20061000_cdsp_pap_berger.pdf
- [7] ARIFF, Mohamed. *The Islamic Voluntary Sector in Southeast Asia: Islam and the Economic Development of Southeast Asia* [online]. Institute of Southeast Asian Studies, 1991 [cit. 2020-04-30]. ISBN 9789813016071. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=NP4ZLOTJ9s4C&pg=PA38&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- [8] CDK. Rozvojová politika. <https://www.euroskop.cz/> [online]. 2018 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8918/sekce/rozvojova-politika/>

[9] OECD contributors. Financing for sustainable development. <http://www.oecd.org/> [online]. 2017 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/>

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Nikola Medová**
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Datum zadání bakalářské práce: **7. května 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **25. dubna 2021**

LS.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 7. května 2020

Abstrakt:

Bakalářská práce analyzuje zakát, jeden z pěti pilířů islámu. Zaměřuje se na jednotlivé aspekty, které se k zakátu pojí, a popisuje jeho smysl a historický vznik. Daň, kterou muslim musí odvádět závisí na majetku a příjmech jednotlivce. Nejedná se jen o dobrovolný příspěvek, ale spíše o povinnost nařízenou Bohem a vykonávanou muslimy v zájmu společnosti jako celku. Práce následně srovnává, zda státy s muslimskou většinou věnují více finančních prostředků na rozvojovou pomoc než státy nemuslimské, které tuto daň povinnou nemají.

Klíčová slova:

zakát, charita, islámské finance, financování rozvojové spolupráce

Abstract:

The bachelor thesis analyzes zakat, one of the five pillars of Islam. It focuses on individual aspects related to zakat and describes its meaning and historical origin. The tax a Muslim must pay depends on the wealth and income of the individual. It is not just a voluntary contribution, but rather an obligation ordained by God and performed by Muslims for the benefit of society as a whole. The work then compares whether Muslim-majority states devote more financial resources to development aid than non-Muslim states that do not have this tax.”

Keywords:

zakat, charity, Islamic finance, development cooperation financing

Obsah

Seznam použitých zkratk	11
Seznam obrázků	12
1 Úvod	9
2 Metodika a cíl práce	11
3 Historie a kořeny charity	13
3.1 Historie a základ almužny v islámu	15
4 Počátek islámu a raná fáze zakátu	17
4.1 Historický vývoj zakátu	19
5 Zakát	20
5.1 Význam zakátu	20
5.2 Zakát práva a povinnosti	21
5.3 Zakát Maal Ul Filtr	24
5.4 Nisab	25
5.4.1 Hranice Nisabu	26
6 Islámské financování	27
6.1 Transparentnost islámských financí	28
6.2 Arabští dárci a DAC v oblasti islámského financování	28
6.3 Islámské finance k dosažení SDG 1?	29
6.4 Zakát a jeho potenciál v rozvoji	30
6.5 Islámské finance a zakát	32
7 Financování rozvojové spolupráce	34
7.1 Oficiální rozvojová pomoc (ODA)	34
7.1.1 Rozdělení rozvojové pomoci	35
7.2 Evropská Unie	37
7.2.1 Rozpočet Evropské unie	38
7.2.2 Rozdělení EU 2021-2027	38
7.2.3 Tradiční dárci	39
7.2.4 Noví dárci	40
7.2.5 Jižní dárci	41
7.2.6 Arabští dárci	41
8 Role zakátu v Indonésii	44

8.1	SDGs a zakát.....	45
8.2	Projekt UNDP a BAZNAS.....	47
9	Role zakátu v Malajsii.....	48
9.1	Projekt v Malajsii.....	48
10	Závěr	50
	Seznam literatury.....	53

Seznam použitých zkratk

OECD – Organizace pro hospodářskou pomoc a rozvoj

UNDP – Rozvojový program Organizace spojených národů

EU – Evropská unie

ODA – Oficiální rozvojová pomoc

OSN – Organizace spojených národů

HND – Hrubý národní důchod

FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci

NDICI – Nástroj susedství, rozvoje a mezinárodní spolupráce-globální Evropa

EDF – Evropský rozvojový fond

AKP – Rozvojové státy Afriky, Karibiku a Tichomoří

OCTs – Asociace zámořských zemí a území

MMF – Mezinárodní měnový fond

DAC (OECD) – Výbor pro rozvojovou pomoc

SSC – Spolupráce jih-jih

HNP – Hrubý národní produkt

OIC – Organizace islámské spolupráce

SDGs – Cíle udržitelného rozvoje

BAZNAS – Národní agentura Amil Zakat

UNHCR – Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

IsDB – Islámská rozvojová banka

BAPPENAS – Ministerstvo národního plánování rozvoje Indonéské republiky

OJK – Úřad pro finanční služby

ZCC – Středisko sběru zakát

IFRC – Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce

USAID – Agentura Spojených států pro mezinárodní rozvoj

Seznam obrázků

Obrázek 1 Oficiální rozvojová pomoc v USD (zdroj: OECD DAC, 2020).....	40
Obrázek 2 Oficiální rozvojová pomoc za rok 2020 v miliardách USD (zdroj: stats.oecd.org)	43

1 Úvod

Téma „Zakát jako počátek rozvojové pomoci v muslimských zemích?“ jsem si vybral především z důvodu nízkého povědomí o tomto tématu. Hlavní myšlenkou práce bylo vytvořit ucelený text, který čtenáři poskytne podrobnější informace o islámských financích v rozvojové tematice. Dále také ale přiblíží význam a potenciál zakátu, jednoho z pěti pilířů islámu. V odborné literatuře je jen velmi málo knih a článků, které by se tématem zákátu a rozvojem zabývaly. Islámská víra je postavena na pěti pilířích víry, jimiž jsou – šaháda, salát, zakát, saum a hadži. Šaháda je vyznání víry. Muslim je povinen k pěti rituálním modlitbám denně, které vykonává směrem k Mekce – tyto modlitby označujeme jako salát. Zakát – almužna, o té se dozvíme více v následujících kapitolách. Saum je půst v měsíci ramadánu a hadždž je arabský výraz pro pouť do Mekky. Na pouť by se měl za svůj život vydat každý muslim, který je toho fyzicky schopen a má k tomu dostatek finančních prostředků. Muslimovi, který pouť úspěšně dokončí, náleží čestný titul hádždží.

Zakát je třetím pilířem islámu, jedná se o náboženskou daň z majetku, která je určena na dobročinnou pomoc. V jisté míře můžeme mluvit o počátku charity v muslimských zemích již v roce 627, kdy byl prorokem Mohammedem zakát založen. Dlouhou dobu byl zakát mezinárodním společenstvem rozvojových organizací přehlížen. Avšak vytvářením nových alternativních způsobů pro zmírnění chudoby se sociální islámské finance mohou stát významným světovým donorem rozvojové pomoci. Transparentnost a sdílení dat o rozvojové spolupráci organizaci OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) je však velkou překážkou pro lepší pochopení tohoto nového financování. Práce v následujících kapitolách však vysvětluje příčiny, které vedou k malé transparentnosti islámských financí pro OECD. V závěrečné části práce srovnává, zda na rozvojovou pomoc přispívají více státy s muslimskou většinou než státy nemuslimské, které nemají povinnou daň zakát.

Úvodní kapitoly práce jsou zaměřeny na vznik a historii charity v různých kulturách lidstva. Následně práce popisuje především vznik charity-zakátu v islámském náboženství. Od jeho počátku, historického vývoje až po současný potenciál vymýtit chudobu, který je více rozebrán v sedmé kapitole s názvem islámské financování. V sedmé kapitole práce popisuje nejen islámské finance a zakát jako samostatné prvky, ale především jejich spojitost s udržitelnými cíli pro rozvojovou pomoc. Druhá část práce je zaměřena na financování rozvojové spolupráce z pohledu Oficiální rozvojové pomoci a Evropské Unie. Domnívám se, že je nezbytné, abychom pochopili, jak fungují organizace, kterých je i Česká republika součástí a měli alespoň

základní představu o fungování těchto dvou donorů. Následně práce popisuje rozdělení a vyčlenění dárců rozvojové spolupráce. Největší pozornost zde dostávají arabští dárci, kteří jsou v závěrečné části, jak již bylo výše zmíněno, porovnáváni s nemuslimskými státy. Celou práci uzavírají případové studie, které ukazují, že sociální islámské finance mohou přispívat k rozvojové spolupráci jak na místní, tak na mezinárodní úrovni. Jako případové studie jsem zvolil státy Indonésii a Malajsii, které jsou tvořeny muslimskou většinou s dobře organizovaným systémem pro výběr a distribuci zakátu. V Indonésii se jedná o projekt na lokální úrovni, kdy jsou finanční prostředky použity na výstavbu vodní elektrárny, díky které získá 12% populace přístup k elektřině. Druhý příklad je zaměřen na mezinárodní rozvojovou pomoc mezi státy Malajsie a Keni. Dalším důležitým aspektem pro výběr těchto dvou států byly dobře dohledatelné informace, které čtenáři lépe pomohou pochopit potenciál zakátu. Z důvodu nedohledatelných údajů však nejsou tyto dva státy porovnávány v předešlé kapitole.

2 Metodika a cíl práce

Cílem bakalářské práce je analyzovat zakát a porovnat finanční prostředky vynaložené na rozvojovou pomoc od muslimských a nemuslimských států, které tuto povinnost almužny nemají. Práce postupně odpovídá na tři výzkumné otázky, „Zakát jako počátek rozvojové pomoci v muslimských zemích?“ Na tuto otázku práce odpovídá nejen v úvodních kapitolách o vzniku charity, ale také v závěru konkrétními příklady z praxe. Práce se zaměřila na projekty, kde je již zavedený efektivní systém pro výběr zakátu a mohou tak být kladným příkladem pro ostatní muslimské země. Na druhou výzkumnou otázku „Ke kterému rozvojovému cíli zakát přispívá?“ práce odpovídá v samotných kapitolách o Sustainable development goals (SDGs) v kontextu se zakátem. Na třetí výzkumnou otázku, „Přispívají na rozvojovou pomoc více státy s muslimskou většinou než státy nemuslimské, které nemají povinnou daň – zakát?“ odpovídá práce v závěrečných kapitolách.

Hlavní použitou metodou je metoda komparace, na základě, které je vzájemné srovnávání využito k závěrečnému zpracování. Práce bude čerpat statistické údaje od organizace OECD, která zveřejňuje finanční prostředky na rozvojovou pomoc na stránkách stats.oecd.org. Další metodou je metoda analýzy, která představuje rozbor zkoumaného předmětu na jednotlivé části, které po podrobnějším poznání usnadní rozpoznat daný jev jako celek. Poslední metodou, která byla v práci použita je metoda literární rešerše, která slouží jako podklad pro zkoumání dané problematiky. Informace byly především získávány z odborných elektronických článků na stránkách World Bank Group, OECD, UNDP a z odborné literatury. Zdroje a samotná kniha Mezinárodní rozvojová spolupráce: Vybrané aspekty od doc. Mgr. Zdeňka Opršala Ph. D, byla pro druhou část mé práce klíčová. Nadcházející zdroje byly pro mou práci v určitých kapitolách taktéž stěžejní. Počátek islámu a raná fáze zakátu – arabista PhDr. Miloš Mendel, CSc. Historický vývoj zakátu – Michael Bonner. Islámské financování – BAZNAS. Význam zakátu, zakát a SDGs – Denis Usten Senturk a v kapitole Historie a základ almužny v islámu – citace z Koránu.

3 Historie a kořeny charity

Pojem „charita“ je odvozen z latinského *caritas* a postupem času se stal synonymem pro řecké *philantropia* či *agape*, pro hebrejský termín *zedakah*, nebo pro arabský *zakat*. Všechny tyto termíny jsou spjaté s významem dobročinnosti, laskavosti a štědrosti. Chudoba, tíživé strádání či nedostatek představují palčivé společenské problémy již od nepaměti, a stejně tak lze výklad o charitě vysledovat v historických záznamech nejstarších civilizací. Například ve starověké Mezopotámii se dobročinnost ve smyslu sociální spravedlnosti považovala za božsky nařízený princip. Ve starověkém Egyptě a Indii byla dobročinnost vnímána jako vnitřní dispozice vůči bližním, už v těchto dobách zde existovala například sanatoria pro nemocné. Zmínky o důležitosti dobročinnosti lze najít ve spisech egyptského písaře Anyho či v posvátném hinduistickém textu *Rigvéda*. Ve starověké Číně obhajoval dobročinnost vůči ostatním Konfucius nebo také zakladatel taoistické filozofie a náboženství Lao-c'. Ve starověkém Řecku se téma dobročinnosti objevovalo v poezii, dramatu a filozofii, kde byl kladen důraz na soucit s trpícími a láskyplnou pohostinnost. (Reda, 2017)

Samotný vznik konceptu charity a pomoci potřebným se však v literatuře datuje především od roku 2500 př. n. l., kdy raní Hebrejci uznali chudobu za nedílnou součást lidské společnosti a zavedli náboženskou daň zvanou „desátek“. Tato daň byla součástí hebrejské praktiky zvané *zedakah*, která se v tehdejší době považovala za nejdůležitější povinnost Židů. Desátek sloužil k podpoře kněží, Levitů, chrámů a chudých, a byl součástí tzv. prvního a posledního ovoce. První ovoce představovalo část jakékoli první úrody, která byla určena Bohu, a která se poté rozdělila mezi Židy. Poslední ovoce představovalo právo chudých na zbytky úrody po první sklizni. Mezi další důležité praktiky cedaky však patřilo i odpouštění dluhů chudým každý sedmý rok či poskytování bezúročných půjček (Byrnes, 2013). Izraelitská charitativní etika taktéž vyzývala, aby se s méně privilegovanými vrstvami společnosti zacházelo spravedlivě a čestně. Izraelité tak v duchu dobročinnosti zavedli nejen široké spektrum norem týkající se pohostinnosti, pomoci a spravedlivého zacházení, ale také systém almužen a charitativních darů (Bird, 1982).

Později kolem roku 500 př. n. l. se poprvé objevuje pojem *filantropie*, který v jednoduchém překladu znamená „láska k lidstvu“. Jeho altruistické pojetí však přikládá důležitost zájmu pro lidské blaho a rozvoj, které se obvykle projevovalo štědrostí, finančními dary, majetkem nebo poskytnutím práce potřebným. Na filantropii navazuje v pozdějších letech i založení Platónské

akademie, jejíž členové se učili filozofii, zaměřovali se na společenské blaho a jednali o veřejných zájmech společnosti především v oblastech politiky. (Grant, 2012; Lohmann, 2019)

Kořeny sociálního blahobytu sahají také hluboko do křesťanské tradice. V biblickém vyprávění nacházíme již od počátku koncept lásky a péče o druhé. Starý zákon obsahuje zmínky o tom, jak se chovat a pečovat o komunitu, klade důraz na pohostinnost cizincům a umožňuje chudým, aby si sesbírali pole a získali obilí. Nový zákon pak myšlenku péče o chudé rozšířil o Kristův život, skrze něhož učí své následníky, aby se starali o druhé a obzvláště o ty, kteří se nachází v nouzi. Péči o druhé tak pokládá křesťanství za lidskou ctnost a vazbu člověka s Bohem, tento přístup nazývá jako *Diakonii* (Placido, 2015). Charita raných křesťanů byla z velké části vyjadřována ve vztahu ke třem základním principům. Prvním dodržovaným principem bylo již zmíněné přikázání o lásce k bližnímu. Druhý princip zastával radikálnější ideál oddanosti, který se vázal k přikázání o lásce k Bohu. A konečně, třetí princip spočíval v přesvědčení, že zlo spočívá v příliš velké připoutanosti k materiálním statkům a bohatství. Narozdíl od hebrejského konceptu charity, který fungoval spíše jako síť institucionálních praktik, byla raně křesťanská dobročinnost náročnější etikou vyžadující, aby jednotlivci žili s obětavou oddaností Bohu a jeho záměrům (Bird, 1982).

3.1 Historie a základ almužny v islámu

Charita v islámu má charakter dvojího druhu. Prvním je povinný zakát a druhým je dobrovolná charita zvaná *sadaqah*. V počátku dob proroka Mohammeda byl zakát dobrovolnou platbou, jejíž obnos záležel na víře a vlastním svědomí jednotlivců. Později, po příchodu proroka Mohammeda do Mediny, kde založil první islámský stát, se zakát stal povinností muslimů a jedním z pěti pilířů islámu, který prorok vždy stavěl do popředí před ostatní pilíře a před jeho neplněním důrazně varoval, neboť chudobu považoval za vážnou věc. Zakát se tak stal jedním z nejvýznamnějších konceptů islámské tradice příkazující praktiky dávání druhým. (Qardawi, 1999; Saiful Islam, 2017)

V Koránu se spojení s charitou objevuje v mnoha verších, které chválí ctnost aktu odříkání se bohatství a majetku. Například súra 2, verš 177 shrnuje pohled Koránu na charitu a almužnu takto:

„Zbožnost nespočívá v tom, že obracíte své tváře směrem k východu či západu, nýbrž zbožný je ten, kdo uvěřil v Boha, v den soudný, v anděly, Písmo a proroky a rozdává z majetku svého bez ohledu na lásku k Němu příbuzným, sirotkům, nuzným, po cestě (Boží) jdoucím, žebrákům a na otroků vykoupení, a ten, kdo modlitbu dodržuje a almužnu udílí. A zbožní jsou ti, kdož úmluvy své dodržují, když je jednou uzavřeli a v protivenství, v neštěstí a v dobách násilí jsou trpěliví – to jsou ti, kdož víru pravou mají, a to jsou bohabojní.“

Je jasné, že solidarita s chudými není mezi monoteistickými náboženstvími neobvyklá, avšak způsob, jakým je tato povinnost kodifikována v islámu zůstává dodnes zcela unikátní. Zakát se díky proroku Mohammedovi stal příkázáním, které dodnes zavazuje muslimy dávat almužny chudým. (Kochuyt, 2009)

„Dodržujte modlitbu rozdávejte almužnu a sklánějte se s těmi, kdož se sklánějí.“
(Korán, 2:43)

„A hle, uzavřeli jsme dohodu s dětmi Izraele: „Nebudete uctívat nikoho kromě Boha jediného! Buďte dobří k rodičům, příbuzným, sirotkům a nuzným! Mluvte laskavě s lidmi, dodržujte modlitbu a dávejte almužnu!“ (Korán, 2:83)

Tímto způsobem vyjadřuje tradice islámu, že bohatství věřících není jejich soukromým majetkem. Muslimové jsou zástupci Alláhovi na zemi, kteří musí být štedří k ostatním, stejně jako Bůh je velkorysý k nim. Dobrý muslim tedy je a vždy byl povinen dávat, protože on sám

dostal od Boha. V důsledku tohoto imperativu historie almužny v islámu je pro muslimy zakát protislužbou za to, co jim Alláh sám dříve poskytl. Je to závazný důsledek vzájemného vztahu mezi Bohem a jeho věřících, kteří dávají potřebným stejně jako Bůh. (Kochyut, 2009)

Motivace poskytnutí almužny druhým se však projevují i ve třech duchovních přesvědčeních které se v arabském slově *zakat* odrážejí: 1) Bůh slibuje požehnání bohatství každého, kdo ze svého přispěje charitě, ke které se zavázal, 2) zakát očistí své dárce od hříchu, 3) zakát naznačuje i jisté „oslazení“ života – bohatství, za které nebyl zakát řádně zaplacen zůstane „hořké“ v tomto životě i na onom světě. Korán taktéž spojuje šest významných ctností přímo se zakátem:

1. Ctnost víry – placení zakátu je znakem dobrého charakteru a důkazem upřímnosti člověka jako muslima.
2. Ctnost spravedlnosti – pravá spravedlnost přebývá v tom, kdo věří v Boha a dává ze svého bohatství blízkým, sirotkům, nemajetným, pocestným, žebrákům a otrokům.
3. Ctnost přesvědčení – odpuštění a štědrost Pána patří těm, kteří se náležitě modlí a vynaloží charitě.
4. Ctnost přijetí Božího milosrdenství – Bůh bude milosrdný ke všem, kdož jsou bohabojní, poskytují almužnu a následují posla proroka.
5. Ctnost dosažení úspěchu v posmrtném životě – blaženi budou ti, kteří konají dobro, dávají almužny, modlí se a doufají v posmrtný život.
6. Ctnost osvobození od strachu v den soudu – osvobození od strachu se dostane všem, kteří na své cestě životem přispívali na charitu, konali spravedlivé skutky a zakládali si na modlitbě (The Zakat Foundation of America, 2007).

4 Počátek islámu a raná fáze zakátu

První historické zmínky o zavedení zakátu sahají až do 7. století našeho letopočtu, kdy byl roku 627 založen prorokem Mohammedem. V této době byla povinnost placení zakátu velmi specifická, neboť se výše darovaného zakátu odvíjela od subjektivního uvážení každého muslima. Dle muslimských učenců, kteří získali informace z Koránu, se zakát stává povinným až v 8. století, kdy také dochází k vyčlenění na osm skupin lidí, kteří mohou zakát přijímat (Lessy, 2013). Tyto skupiny budou podrobněji rozebrány v následující kapitole.

V roce 610 představovala Mekka důležité středisko karavanního obchodu mezi Indickým oceánem a Středozemím. Její ideální poloha přitahovala mnoho obchodníků a s nimi spojené bohatství. Jedním z nich byl i Mohammed Ibn Abdulláh, později známý jako prorok Mohammed (Mendel, 1994). Mohammed se narodil do zámožné obchodnické rodiny, ale již od raného dětství byl vychováván pouze matkou a dědečkem z otcovy strany. V šesti letech zemřela Mohammedovi jeho matka a v osmi letech i jeho dědeček. Jako osmiletého chlapce se ho tedy ujal jeho strýc, Abu Tálíb, který cestoval s karavanami a pravděpodobně právě zde, na obchodních stezkách, se Mohammed poprvé setkal s monoteismem, který spojil se svými náboženskými vizemi, jenž později šířil mezi lidmi (Lawrence, 1974). Postupně se Mohammedův okruh posluchačů rozšiřoval z desítek na stovky. Největším problémem nebyly jeho náboženské vize, ale spíše to, že veřejně poukazoval na sociální nerovnost a amorální praxi vládnoucí obchodnické vrstvy, z níž paradoxně sám Mohammed vzešel. Po neshodách s mekkánskými vládci ji Mohammed opustil a odešel do Medíny, kde postupně začal sdružovat arabské kmeny. Tehdy vznikl i dnes používaný výraz džihád¹. Od roku 623 začal Mohammed podnikat razie proti mekkánským karavanám. Nejznámější Mohamedova bitva je u osady Badr, kde porazil trojnásobnou mekkánskou přesilu. Britský historik Paul Davis ve své knize 100 nejdůležitějších bitev (2001) shrnuje význam střetnutí tak, že Mohammedovo vítězství stvrdilo jeho autoritu coby vůdce islámu. Zapůsobil tím tak na místní kmeny, které se k němu následně připojily a začala expanze islámu. Vše vyústilo útokem na Mekku. Spojence k dobytí Mekky si Mohammed získal především zavedením zakátu – almužny. Podle arabisty Miloše Mendela právě zavedení povinné almužny může být jeden z důvodů pro tvrzení, že po roce 627 v Medíně a okolí vznikla nová sociální vrstva obyvatel (Mendel, 1994).

¹Džihád – povinnost muslima pečovat o individuální duchovní zdokonalování a posilování vlivu muslimské obce věřících.¹

Po smrti Mohammeda se jeho nástupcem stal chalífa Abu Bakr, který byl po dlouhá léta jeho společníkem a který jako první zavedl zákonný systém zakátu (Hawting, 2006). Abu Bakr stanovil pravidla pro fungování tohoto systému, kdy musí být zakát zaplacen legitimnímu vládcí Prorokovy autority, tedy jemu samotnému (Weiss, 1986). Dva kmeny, severně od Medíny, které předtím pravidelně platily zakát Prorokovi, však odmítaly platit zakát jeho nástupci, Abu Bakrovi. Spor charitativních praktik byl tak kontroverzní, že dokonce způsobil i vzpouru, dnes již známou pod názvem Války Ridda nebo Války z odpadlictví (Marty, 1996). Tato válka byla vzpourou na celém Arabském poloostrově těch, kteří se hlásili k islámu velmi krátkou dobu. Zakát, proti kterému protestovali, se stal jednou ze základních náboženských povinností pro každého muslima (Bonner, 2005). Dnes již víme, jak důležité byly okolnosti a představy o snižování chudoby při vývoji zakátu v islámu. Každý muslim pomohl vytvořit, dnes pravděpodobně nejrozšířenější nástroj pro snižování chudoby v islámském světě (Benthall, 2016).

Po vládě Abu Bakra následují další dva chalifové, Umar ibn al-Khattab a Usman ibn Affan, kteří pokračovali v systematizaci a šíření zakátu podle vlády Abu Bakra. Třetí chalífa, Usman ibn Affan upravil protokol o výběru zakátu dekretem, kde uvádí, že zdanitelné je pouze viditelné bohatství, což mělo za následek omezení zakátu na zemědělskou půdu a produkci (Hashmi, 2010). Po vládě Umara a Usmana se ujímá vlády čtvrtý chalíf, Ali ibn Abu Taliba. Vláda Aliho se zapletla do problému legitimacy vlády spojené s placením almužny a nastává tak období, kdy občané legitimitu vlády neuznávají. Po Aliho smrti odmítají jeho příznivci, dnes známí jako Šiité, platit zakát následujícímu chalifovi, kterým byl Mu'awiya I. Po obvinění z legitimacy vlád po Mohammedově smrti a neplacení almužny se ujímá velení Umaribn Ab al-Aziz. Zakát, jako vládní struktura, byl naposledy použit v posledních dnech Al-Azizových reform. Uvádí se, že v době vlády Umara nebyl v Medíně nikdo, kdo by zakát potřeboval. Po této události začal být zakát chápán jako individuální odpovědnost a akt oddanosti (Weiss, 1986). Během islámské historie se však tento pohled změnil. Sunnitští muslimové a vládcí začali považovat výběr zakátu jako jednu z funkcí islámského státu (Faiz, 1991).

4.1 Historický vývoj zakátu

Abychom v dnešní době dokázali porozumět a uvědomit si sílu zakátu, potřebujeme pochopit způsoby a události v dobách Mohammeda, které jsou popsány v Koránu a hádisech².

Mohammed byl sirotkem, a možná i proto jeho první zjevení, dnes známé jako raná mekkánská súra, nejvíce zdůrazňuje štedrost a almužnu (Bonner, 2005). V islámu existují dva základní přístupy ke zmírnění chudoby, sadaqa a zakát. V době Mohammedovy smrti byly v Koránu tyto dva pojmy rozděleny do dvou odlišných částí, dobrovolná sadaqa a povinný zakát. Tyto dva koncepty pomoci se v dějinách často prolínají a jsou hlavním problémem při studiu chudoby v Koránu. Mezi těmito pojmy najdeme velké rozdíly, které by nám byly srozumitelnější v islámském právu, nebo v praktickém životě. Pro základní pochopení rozdílů a podobností se musíme vrátit k počátku islámu v 7. století. Ačkoliv politické, sociální a další instituce, které existovaly během vývoje islámu dnes už neexistují, mají i nadále zásadní dopad na způsob, jakým je náboženství interpretováno. I přesto, že instituce již nemusí existovat, principy a přesvědčení, které pomohly založit jednotlivá společenství, zůstaly v částech Koránu. Jeden z mnoha problémů z tohoto období je chudoba. Chudoba byla důležitým tématem raného islámu, a i proto se stala součástí diskusí o islámu (Bonner, 2005). Hlavním důvodem byl důraz na ekonomickou činnost, která byla jednou z velmi důležitých součástí Mohammedova světa (Rodinson, 2007). Diskuze o chudobě odráží jakýsi druh „ekonomické chudoby“, která převládala v islámské teorii a praxi (Bonner, 2005). Je zřejmé, že mezi předislámským světem a počátkem světa islámského, existuje určitá spojitost (Bonner, 1996). Jeden z důležitých aspektů, které islám převzal z předislámského světa, bylo přerozdělování majetku a vztah k chudým lidem (Bonner, 2005). Arabové věřili, že majetek, který je pro ně nadbytečný, musí být rozdělán, čímž se vytvořil vztah mezi dárcem a příjemcem. Tento vztah odděloval chudé od bohatých. Velikost štedrosti poukazovala na to, kdo má velké a malé bohatství. Islám se pokusil tuto situaci napravit návratem ke Koránu, kde se nachází myšlenka a způsob, jak tento vztah vyrovnat. Korán poskytl ideu nového řádu ve společnosti, kde bude zacházeno spravedlivěji mezi lidmi chudými a bohatými. Koránské pojmy očištění a koloběh majetku ukazují islámský způsob pojetí charity, štedrosti a chudoby (Bonner, 2005).

²Hadís je soubor výroků a činů připisovaných prorokovi Muhammadovi a dalším důležitým osobnostem raného období islámu. Tyto výroky jsou zdrojem, který používají islámští učenci při pokusu o porozumění islámu.

5 Zakát

Zakát je jedním z pěti pilířů islámu, jedná se o povinnou náboženskou daň z majetku a příjmu, která je určena k dobročinné pomoci.

- I. pilíř – shahadah
- II. pilíř – salat
- III. pilíř – zakát
- IV. pilíř – saum
- V. pilíř – hadždž

Muslimové se ve svém životě odkazují k dodržování pěti pilířů islámu, které jsou základem jejich životů a jsou shrnuty v Gabrielově Hadísu. Sunnité i šíité, obě větve islámského náboženství, se shodují na jejich obecném dodržování, avšak odlišují se v různých detailech provádění těchto činů. Šíité na rozdíl od sunnitů nazývají pět pilířů jako Twelver nebo Sedm pilířů ismailismu, šíité oproti tomu nepovažují shahadah jako jeden z nich, ale spíše jako základ, na kterém jsou ostatní pilíře postaveny. K původním pilířům přidávají šíité ještě walayah-opatrovnictví, taharah-čistota a džihád - „boj“. Sunnitských pět pravidel je uznáváno a praktikováno každým muslimem po celém světě, bez ohledu na jejich rozdíly. Muslimové, kteří chtějí žít obezřetný a uvědomělý život dle svého vzoru Mohammeda, považují tato pravidla za povinná (BBC, 2009). Islám není jen náboženstvím, ale spíše způsobem života každého muslima. Zásady a učení jsou to, co musí každý muslim v islámu dodržovat, aby mohl žít mírumilovný život v harmonii se svou rodinou a společností (Hayecharasah, 2013).

5.1 Význam zakátu

Zakát je třetím pilířem islámu. Tato almužna je povinná pro každého dospělého muslima, který vlastní určité bohatství přesahující stanovené minimum po celý lunární rok.

Jedná se o proces, při kterém se shromažďuje určité množství majetku nebo peněz od těch, kteří mají majetek rovný nebo vyšší, než je minimální požadovaná částka zvaná Nisab. Ten je určen konkrétním skupinám lidí, které mohou zakát přijímat. Nisab znamená vlastnit minimální množství bohatství, které je nezbytné pro placení zakátu. Existuje však více typů bohatství, přičemž pro každý typ platí jiná výše výpočtu (Senturk, 2007). Více o výpočtu Nisab se dozvíme v další kapitole této práce.

Slovo zakát lze z arabštiny doslovně přeložit jako „očistění,“ nebo „růst“. Skrze dávání jednotlivce očistí sebe i své zbývající bohatství.

"Uspěl, kdo jej očistil (já)." Korán (91:9)

Zakát nemůžeme vnímat čistě jako charitativní darování, ale především jako duchovní povinnost muslima přerozdělovat bohatství s cílem obnovit sociální rovnost a podporovat spravedlivější společnost. Zakát je jediným povinným sociálním příspěvkem v islámském financování, který napomáhá k rovnováze ve společnosti. Ostatní příspěvky fungují jako dobrovolné a budeme se jimi zabývat v následující kapitole. (Stirk, 2015)

Zakát, stejně jako i ostatní formy náboženské dobročinnosti, bývá obvykle považován jako oběť. Nikoliv však za oběť jako takovou, nýbrž oběť v pozitivním slova smyslu, ze které může muslim získat mnohem více, než daroval. Jak je výše zmíněno, zakát můžeme přeložit jako „očistu“ nebo „očistění“. Dárce, který zakát dává, to však nepovažuje jen jako náboženskou povinnost, ale především jako očistění sebe samotného a očistění jeho zbývajícího bohatství od zla. *„Člověk čistí tu část, která zůstává, a také sebe samého, prostřednictvím omezení svého sobectví, chamtivosti a nepropustnosti pro utrpení druhých. Příjemce je rovněž očištěn od žárlivosti a nenávisti“* (Benthall, 2016). Na rozdíl od charity, jak je v západní společnosti obecně chápána, není zakát darem pro chudé, ale je považován za jejich právo. Bohatství v konečném výsledku náleží Bohu, ale pokud mají jedinci ve svém životě takové štěstí, aby mohli poskytnout své bohatství jiným, poté se to považuje jako něco, co může být ku prospěchu všech. *„Zakát není darem ani filantropií, nýbrž povinností a očistou“* (Pollard, 2016).

5.2 Zakát práva a povinnosti

Korán popisuje zakát jako prostředek, kterým lze dosáhnout Alláhova milosrdenství, ale existuje soubor podmínek, které muslim musí splňovat před placením zakátu.

- První podmínku, kterou člověk musí splňovat, je být muslimem. Zakát je náboženská povinnost a není tedy povinná pro nemuslimy.
- Druhou podmínkou je, že plátce musí být svobodný, rozumný a starší 18 let.
- Třetí podmínkou je, že plátce by měl mít Nisab po celý lunární rok. Nisab je minimální bohatství, které určuje, zda je muslim určený k platbě zakátu.

- Čtvrtou podmínkou je, že zakát by měl jít pouze oprávněným příjemcům, pokud by byla tato podmínka porušena, platba by se nemohla považovat jako zakát a tedy ani jako očištění. Oprávněným příjemcům zakátu bude věnovaná další kapitola této práce.
- Pátou podmínkou je, že kapitál, kterým má být zaplacen zakát, musí pocházet z legálního zdroje příjmu. Například peníze získané z lichvy jsou nezpůsobitelné a nemohou být použity.
- Šestou podmínkou je správný úmysl placení zakátu – pro Alláha, i přesto, že nevíme, co se nachází v srdcích lidí, kteří zakát přijímají. Náboženské povinnosti v islámu si žádají, aby byly přijaty Alláhem a místa našich správných úmyslů, jsou ukryta v našich srdcích. (Alkhidmat Foundation Pákistán, 2021)

Zakát nelze darovat každému člověku. V Koránu je napsáno osm konkrétních skupin lidí, kterým je zakát určen.

„Almužna je určena pouze pro Fuqaru (chudé) a Al-Masakina (potřebného) a pro zaměstnance (fondy); a přilákat srdce těch, kteří inklinovali (k islámu); a osvobodit zajatce; a pro ty v dluhu; a pro Alláhovu věc a pro pocestného (cestujícího, který je odříznut od všeho); povinnost uložená Alláhem. A Alláh je vševědoucí, moudrý. (Korán 9:60)“

1. Al-Fuqara (chudí) – fuqara jsou lidé, kteří žijí pod hranicí chudoby a nemají dost prostředků na to, aby mohli žít plnohodnotný život, jako ostatní.
2. Al-Masakin (potřební) – masakin jsou extrémně chudí lidé, kteří se nedokážou uživit a zdráhají se požádat o pomoc. U takovýchto jednotlivců tak nelze snadno rozpoznat, zda se jedná o někoho, kdo potřebuje pomoci. Tito lidé nemají žádný majetek ani příjem.
3. Sběratelé zakátu – zakát lze věnovat lidem, kteří jsou oprávněni jej shromažďovat a distribuovat mezi chudé a potřebné. Zahrnuje důvěryhodné instituce a nevládní organizace, které se snaží pomáhat znevýhodněným komunitám.
4. Nově věřící – do této kategorie spadají noví muslimové nebo ti, kteří jsou ochotni podporovat muslimský stát, ale je třeba je prověřit. Mohli by to také být nemuslimové. Tito jedinci mohou vlastnit Nisab a nebudou kvůli tomu potrestáni.

5. Osvobození zajatců – otroctví je v mnoha částech světa zakázáno, ale stále je s lidmi obchodováno a někteří jsou drženi jako otroci. Peníze ze zakátu mohou otrokům pomoci osvobodit se a zlepšit jejich životní úroveň.
6. Dlužníci – pomocí zakátu lze pokrýt splácení dluhů někoho, kdo nemůže splácet sám. Je však třeba zjistit, aby peníze vypůjčené dlužníkem nebyly použity k žádným neislámským nebo špatným účelům.
7. Na cestě Boží – ti, kdo usilují o cestu Alláha. Většinou lidé, kteří bojují za Alláhovu věc daleko od svých domovů.
8. Poutník – pro cestovatele, který je sám v cizí zemi a potřebuje peníze, aby splnil svůj cíl cestování. Ale také uprchlíkům při opuštění jejich zemí kvůli násilí a útlaku, z důvodu nalezení bezpečnějšího místa na zemi.

Tak, jak Korán popisuje, komu a kdo je oprávněným příjemcem, popisuje stejně tak i skupinu lidí, kterým je přijímat zakát zakázáno.

- První skupinou jsou všichni členové rodiny Ahl al-Bayta a rodina proroka Mohammeda, kteří jsou známi jako potomci BanuHashima nebo Hashimis. Důvod, kvůli kterému tyto rodiny nemohou zakát přijímat má svůj původ v příběhu. Hassan bin AbiTaleb, vnuk proroka Mohammeda a syn dcery Fatimy, chtěl pozřít jídlo z nashromážděného zakátu, kdežto prorok ho varoval a požádal, aby jídlo, jenž bylo nashromážděno nejedl.
- Druhou skupinou jsou potomci, tedy děti a vnoučata plátce zakátu.
- Třetí skupinou jsou rodiče a prarodiče zakátského plátce.
- Čtvrtou skupinou jsou bohaté a schopné rodiny. Výjimkou může být, když budou tyto rodiny dlužníky nebo poutníky. V takovém případě získávají nárok na zakát.
- Pátou skupinou jsou kacíři a odpadlíci od vír. Ti, kteří aktivně bojují proti islámu.
- Žena plátce.

V islámu je jednou z povinností muže starat se o svou ženu, ať už zaplacením účtů nebo obstaráním potravy. Proto by jí neměl dávat zakát, jelikož je jeho povinností udržovat její minimální finanční blahobyt. V některých případech by se tedy mohlo stávat, že by manželé konali svou finanční povinnost vůči vlastní ženě pouze jednou za rok. V opačném případě, pokud by se chudý muž oženil s dámou, která je finančně zabezpečená, mohl by od ní zakát přijímat. (National Zakat Foundation, 2021)

5.3 Zakát Maal UI Fitr

Zakát můžeme rozdělit na dvě základní formy, na zakát-al-Maal a zakát-ul-Fitr.

Zakát-al-Maal je forma, kterou popisuje tato bakalářská práce. Arabské slovo maal znamená bohatství. Je to povinná daň vyplácena jednotlivcem potřebným. Pro jednotlivce se stává zakát al-Maal povinným tehdy, je-li jeho majetek rovný nebo vyšší než minimální částka zvaná Nisab po celý lunární rok. Pro výpočet zakátu jsou definovány různé kategorie bohatství, které se mohou lišit. Například pro kategorii „osobní bohatství“ je nisab 2,5 %, což odpovídá třem uncím zlata. Kategorie a výpočty zakátu budou detailněji vysvětleny v následující kapitole s názvem pravidla nisab.

Zakát al-Maal musí být počítán zejména v hodnotě takového majetku, jako zlato, stříbro, peníze, pěstované produkty, domácí zvířata (krávy, buvoli, kozy, ovce či velbloudi), dále zboží a další předměty, které mají užitečnou hodnotu. Sazby a částky dávek stanovuje právo šaría. (Wilson, 2004)

Zakát-ul-Fitr je zakát pro jednotlivce. Podle islámské tradice Ibn'Umar řekl, že Mohammed učinil zakát al-Fitr povinným pro každého otroka, svobodného muže, ženu, mladé i staré muslimy (Alkhidmat Foundation Pákistán, 2021).

Zakat-ul-Fitr je speciální charita vyplácena potřebným v den Eid-ul-Fitr, který je prvním dnem měsíce shawwal, ten následuje po známějším islámském měsíci ramadánu. Tento druh zakátu je vyplácen jako odčinění za jakékoli nedostatky v uctívání půstu během ramadánu. V den Eid-ul-Fitr, který završuje měsíc ramadán, je každý muslim, který vlastní množství jídla přesahující jeho a jeho rodinnou potřebu na jeden den čili 24 hodin, povinen zaplatit zakat-al-Fitr za sebe a za všechny osoby, které jsou na něm závislé. Jedná se o jedno jídlo na osobu nebo o ekvivalentní finanční cenu jednoho jídla, které se dává v ten den potřebným jedincům před modlitbou Eid-ul-Fitr (Lessy, 2013). Výše zakátu je stejná pro všechny bez ohledu na velikost vlastněného bohatství. Minimální množství se udává jedna *sa'* (čtyři dvojité hrsti) běžných potravin jako je pšenice, ječmen, rýže, čočka, sušené ovoce nebo kukuřice. Kategorie lidí, kteří mají nárok na Zakát-al-Fitr, jsou stejné jako u těch, kteří mají nárok na běžný zakát al-Maal (Alkhidmat Foundation Pákistán, 2021).

5.4 Nisab

Nisab je minimální množství bohatství vlastněné jednotlivcem za jeden lunární rok, kterým se jednotlivce zavazuje zaplatit zakát. Toto minimální množství bohatství je pro každou kategorii majetku samostatně definováno, dle předepsaného islámského práva šaría. Zakát se stává povinně splatným, pokud bohatství nebo majetek, který jedinec vlastní, přesáhne minimální hranici nisab. (Zakat Chicago, 2019)

Tabulka 1 Nisab a sazba zakátu pro jednotlivé kategorie (zdroj: Zakat, Chovago, 2019)

Kategorie bohatství	Nisab	Míra zakátu za celý lunární rok
Zlato	3 unce zlata = 85 g, což odpovídá 20 zlatým dinárům	2,5 %
Stříbro	100 stříbrných dirhamů = 610 g	2,5 %
Úspory a investice	3 unce zlata = 85 g, což odpovídá 20 zlatým dinárům.	2,5 %
Zemědělské produkty		
a) Z obdělávané půdy	653 kg pšenice, záleží na její cenové hodnotě	5 %
b) Z neobdělávané půdy		10 %
Ovce a kozy	40 kusů	Závisí na počtu kusů
Krávy	30 kusů	Závisí na počtu a věku krav
Velbloudi	5 kusů	Závisí na počtu a věku velbloudů

Zakát není placen pouze z bohatství, jakým jsou peníze a zlato, ale také ze zemědělské produkce a chovaného dobytka. U těchto posledních dvou zmíněných kategorií je jedinec povinen zaplatit zakát okamžitě po splnění minimálních hodnot nisabu. Zemědělské produkty, jak je již znázorněno v tabulce výše, se dělí na 2 kategorie, dle toho, jak je s půdou hospodařeno. Pro srozumitelnější pochopení se používá příklad s umělým zavlažováním. Jestliže jsou plody pěstované s umělým zavlažováním, pak je zde povinná daň 5 %. V opačném případě, jedná-li

se o plody z trvanlivých polních plodin a pěstovaného ovoce bez umělého zavlažování, je daň povinná ve výši 10 %. (Zakat Chicago, 2019)

5.4.1 Hranice Nisabu

Hranici nisab stanovil již Prorok Mohammed na 87,48 gramů zlata nebo 612,36 gramů stříbra. Jelikož v dnešní moderní době nepoužíváme stříbro ani zlato jako měnu, musí být zjištěna aktuální směnná hodnota kurzů, která je přepočítána na měnu v zemi, ve které žijete.

Hodnota stříbra – 612,36 g = 361,29 GBP

Hodnota zlata – 87,48 g = 3 432,72 GBP

Pro určení minimální hranice nisab si může každý muslim zvolit přepočet dle své vůle. Například organizace IslamicRelief doporučuje svým dárcům, aby používali hodnotu stříbra, což je téměř vždy nižší prahová hodnota než pro zlato, a tak dárce zaplatí nižší finanční částku a zároveň poskytne větší pomoc pro oprávněné příjemce. Zakát může být zaplacen kdykoliv během jednoho roku, buď v jedné paušální částce, nebo ve splátkách. Na konci každého roku si však muslimové musí vypočítat svůj zakát a musí zaplatit splatnou, ale nezaplacenou částku. Většina muslimů si v dnešní době pro očištění svého bohatství a ducha volí devátý měsíc Ramadán, který dnes především známe ve spojitosti s půstem. (*Islamic Relief Worldwide, 2022*)

Pro lepší pochopení si výpočet zakátu ukážeme na konkrétním příkladě. Muslimové si mohou vybrat kterýkoliv den v roce na vyplácení zakátu, jako vzor zvolíme například 21. den v měsíci ramadánu. Sečtou hodnotu svého zlata, stříbra, úspor, hotovosti a akcií – to jsou jejich celková aktiva. Od částky, která jim po tomto součtu nastane, musí odečíst peníze, které dluží a všechny účty s okamžitou splatností. Pokud je finanční zůstatek vyšší než hodnota nisab, musí poté zaplatit zakát 2,5 % z celé částky.

(Alkhidmat Foundation Pákistán, 2021) Pokud je nisab 2 840 \$ a muslim má úspory ve výši 1 313 \$ a zlato v hodnotě 1 970 \$, tedy celkem 3 284 \$, pak musí zaplatit 2,5 % z celé částky, což je 82 \$.

Výpočet: $3\,284/100*2,5=82$ \$

6 Islámské financování

Islámské finance se týkají finančních aktivit, které jsou v souladu se šariou nebo islámským právem. Jeho praktická aplikace má podobu různých konceptů a nástrojů, které se týkají 57 členů Organizace pro islámskou spolupráci (OIC), zastupujících více než 1,7 miliardy lidí, z nichž většina pochází z rozvojových zemí. Islámské finance měly v roce 2018 hodnotu 2,5 bilionu dolarů, z nichž většina měla komerční rozměr, ale část z nich byla použita na podporu udržitelného rozvoje. Zatímco 21 % populace OIC stále žije pod mezinárodní hranicí chudoby, zdvojnásobení celosvětového počtu prostřednictvím islámského financování v kontextu muslimské většiny může být sociálně, kulturně a eticky přijatelnější a relevantnější než jiné konvenční formy financování, včetně rozvoje. Může podporovat nízká systémová rizika a udržitelný systém financování, což je nesmírně důležité pro rozvojové země, které si vytvářejí dluh. Arabští dárci a dárci muslimské většiny, jako je Indonésie a Malajsie, jsou po Výboru pro rozvojovou pomoc OECD (DAC) druhým největším poskytovatelem rozvojové pomoci na světě. Arabští dárci, kteří se hlásí k OECD, v roce 2018 vyplatili 13 miliard USD na oficiální rozvojovou pomoc, pouze část z toho ale byla dodána prostřednictvím islámských financí. (OECD, 2020)

Existují příležitosti, jak urychlit dosažení cílů udržitelného rozvoje (SDGs) prostřednictvím rozvoje a používáním několika islámských konceptů a nástrojů financování, zejména těch nejslibnějších, tj. zakát, waqf, sukuk a islámské mikro financování. Růst islámských financí za poslední desetiletí vzrostl o 10-12 % ročně. Inovace ve využívání islámských finančních nástrojů může výrazně přispět k podpoře SDGs. (World Bank, 2018)

- Susuk (islámský dluhopis) může být jedním z nástrojů, který například ukazuje správný směr k investicím šetrnějším ke klimatu, nebo finanční technologie (FinTech) na využití islámských finančních fondů pro dlouhodobé investice. Je potřeba vytvořit příznivé prostředí, aby islámské finance naplnily svůj potenciál a poskytovaly účinnou podporu SDGs. (World Bank, 2018)

Většinu islámských financí řídí soukromí aktéři, avšak mezi muslimskými většinovými vládami a odborníky na rozvojovou spolupráci roste zájem lépe regulovat jejich shromažďování a přispívání na rozvoj. To může v konečném důsledku zvýšit povědomí a otevřenost vůči tomuto způsobu financování a také podpořit růst odborných znalostí v oblasti islámských financí pro rozvoj. (OECD, 2020)

6.1 Transparentnost islámských financí

OECD může pomoci vybudovat evidenci o islámských finančních tocích pro rozvoj na základě svých zkušeností se sběrem dat od více než 50 poskytovatelů rozvojové spolupráce mimo DAC. Prostřednictvím výkazů jsou aktivity arabských poskytovatelů zaznamenávány OECD, což zvyšuje transparentnost a efektivitu systému mezinárodní rozvojové spolupráce. V současnosti jsou islámské finanční toky pro rozvoj hlášené OECD pouze za pomoci Islámské rozvojové banky, ale ani tyto informace nejsou úplné, protože banka nevykazuje částky ze soukromého sektoru na rozvojové účely. Ostatní arabští dárci, kteří také pracují s islámskými finančními nástroji, například Arabský program pro rozvoj v Perském zálivu nebo Arabský měnový fond, by také mohli poskytovat zprávy OECD o své oficiální rozvojové pomoci. Kromě toho by všichni arabští poskytovatelé mohli využívat nový statistický rámec celkové oficiální podpory udržitelného rozvoje (TOSSD), který by sledoval všechny islámské finanční operace, včetně těch, které spadají pod koncept ODA. Na podporu poskytovatelů s muslimskou většinou při vykazování svých islámských finančních toků pro rozvoj by mohl DAC spolupracovat se Statistickým ekonomickým a sociálně výzkumným a školicím střediskem pro islámské země (SESRIS) OIC. (OECD, 2020)

6.2 Arabští dárci a DAC v oblasti islámského financování

Spolupráce mezi arabskými dárci a dárci DAC by mohla pomoci zavést nové formy financování a mohla by pomoci rozšířit roli islámských financí v oblasti rozvojové spolupráce. Tato spolupráce by mohla mít následující podobu:

- Členové DAC by mohli spolupracovat s Islámskou rozvojovou bankou v oblasti islámských financí pro rozvoj, např. společně realizovat projekty nebo koordinovat činnosti na místě. Arabští poskytovatelé by naopak mohli více využívat multilaterální systém pomocí islámských financí.
- Arabští poskytovatelé a členové DAC by mohli více spolupracovat se soukromými subjekty pracujícími s islámskými financemi, aby měli lepší představu o plnění rozvojových cílů prostřednictvím islámských financí.
- Arabští poskytovatelé a členové DAC by zvýšili povědomí mezi vlastními občany o vazbách mezi zakátem a SDGs, pokud by začali vzájemně spolupracovat. Vlády jednotlivých zemí by mohly začít podporovat změny politiky, například povzbuzením

správních rad a akcionářů, aby při používání konvenčních rozvojových finančních prostředků zvažili islámské nástroje. (OECD, 2020)

6.3 Islámské finance k dosažení SDG 1?

V dnešní době se mezi jedny z největších světových výzev řadí ukončení chudoby a nerovnosti, které mají cíle udržitelného rozvoje (SDGs) překonat. Přispívání ze strany různých náboženství napomáhá k naplnění těchto dvou cílů. Zakát, jako povinná platba pro všechny muslimy, kteří vydělávají nad hranici nisab, je jedna z největších forem převodu bohatství mezi chudé obyvatelstvo. Je také možná nejvíce přehlížena rozvojovými organizacemi navzdory obrovskému potenciálu přispívat k dosažení SDGs.

Náboženství může mít hlavní roli v následující podobě světa. Spolupráce s náboženskými organizacemi je zásadní pro mír, rozvoj a toleranci. Odhaduje se, že 22 % světové populace jsou muslimové, kteří generují zakát v hodnotě 200 až 1 bilionu dolarů ročně. Důležitým aspektem je určitá spojitost mezi udržitelnými cíli SDGs a nábožensky motivovaným zakátem, kde můžeme vidět několik společných rysů. Ve většině cílů SDGs se odráží islámské hodnoty, jakými jsou zmírnění chudoby a snížení nerovnosti. Propojení mezi muslimskou vírou a udržitelnými cíli SDGs je znázorněno níže. Můžeme zde vidět pět základních cílů islámu, známých také jako Maqasid al Sharia a patří mezi ně: ochrana víry, života, potomstva, intelektu a bohatství. (UNDP a BAZNAS, 2017)

- **Ochrana víry:** konec chudoby, konec hladu, pitná voda a kanalizace, zdraví a kvalitní život, méně nerovností.
- **Život:** konec hladu, zdraví a kvalitní život, rovnost mužů a žen, pitná voda a kanalizace, důstojná práce a ekonomický růst, udržitelná města a obce.
- **Potomstvo:** zdraví a kvalitní život, rovnost mužů a žen, dostupné a čisté energie, udržitelná města a obce, odpovědná výroba a spotřeba, klimatická opatření, život ve vodě, život na souši, mír, spravedlnost a silné instituce.
- **Intelekt:** konec chudoby, konec hladu, zdraví a kvalitní život, kvalitní vzdělání, průmysl, inovace a infrastruktura.
- **Bohatství:** konec chudoby, zdraví a kvalitní život, důstojná práce a ekonomický růst, méně nerovností.

Politici a akademici mimo muslimský svět shledávají zakát neslučitelným v oblasti financování rozvoje kvůli jeho náboženské povaze. Přehlízíme při tom však důležitou roli, kterou zakát hraje v sociálním blahobytu a pomoci. Jedná se o potenciál pro zdvojení úsilí tam, kde se překrývají aktivity institucí zakátu s aktivitami mezinárodních rozvojových institucí. Můžeme například porovnat USAID (Agentura Spojených států pro mezinárodní rozvoj) a Palestinský fond Zakát. Pomocí rozpočtových informací z Palestinského fondu zakát a údajů z AidData o oficiální rozvojové pomoci USAID v roce 2010 jsme zjistili, že pomoc od těchto dvou institucí financuje velmi podobné aktivity a zaměřuje se na stejné segmenty populace. USAID na sociální služby vyplácí 48 % ze svého rozpočtu, konkrétně se pomoc rozděluje na dva druhy činností. Hotovostní nebo naturální transfery chudým a pomoc zranitelným skupinám obyvatelstva – zdravotně znevýhodnění, sirotci, senioři a ženy v čele domácností. Palestinský fond zakátu zahrnuje také pravidelné peněžní a naturální převody sirotkům, seniorům a domácnostem s nižšími příjmy. Pomoc rodinám a podpora sirotků dokonce tvoří 73 % pomoci z Palestinského zakátského fondu. V menší míře dochází k překrývání v oblastech zdravotnictví a vzdělávání. V roce 2011 poskytl Palestinský fond zakát s rozpočtem 23 milionů USD západnímu břehu Jordánu dvakrát více pomoci než agentury OSN. Instituce jsou si v různých zemích velmi podobné, je tedy zřejmé, že zakát hraje důležitou roli v rozvoji a sociálním blahobytu. Opomenutí zohlednit ho při financování rozvoje by mohlo mít za následek promarněnou příležitost pro koordinaci pomoci a zdvojení úsilí. (AidData, 2014)

6.4 Zakát a jeho potenciál v rozvoji

Zakát hraje důležitou roli při řešení vyšší úrovně chudoby v zemích Afriky a Asie s muslimskou většinou. V některých těchto zemích byly zřízeny státní organizace, které shromažďují, rozdělují a utrácí finanční prostředky zakátu. Šest zemí s muslimskou většinou má zaveden povinný systém, kde je pro občany povinné zakát platit, v dalších devíti zemích jsou příspěvky prostřednictvím formálních organizací dobrovolné a ve zbývajících 25 zemích neexistuje žádný vládní systém. V každé muslimské zemi je výběr zakátu individuální. Od kompletního začlenění zakátu pod stát, až po úplné opomíjení. Prvním příkladem může být Pakistan, zde je zakát vybírán státní bankou a poté uložen do federálního zakátového fondu, ze kterého je potom přerozdělován nejprve do provinčních zakátových oblastí a následně do institucí jako jsou školy a nemocnice. V Jordánsku byla založena pod Ministerstvem pro náboženské záležitosti Správní rada zakátu, jsou tam ale povoleny také místní zakátové výbory. V Malajsii a Kuvajtu jsou za

správu zakátu odpovědné Islámské úřady, jež jsou těsně propojeny s vládou. (Benthall, Bellion-Jourdan, 2003)

- **Povinný systém:** Libye, Malajsie, Pákistan, Saudská Arábie, Súdán, Jemen
- **Dobrovolný systém:** Bahrajn, Egypt, Indonésie, Irán, Jordán, Kuvajt, Libanon, Spojené arabské emiráty
- **Neexistující systém:** Afghánistán, Alžírsko, Ázerbájdžán, Burkina Faso, Čad, Guinea, Irák, Kazachstán, Mali, Mauricius, Maroko, Niger, Nigérie, Omán, Katar, Senegal, Sierra Leone, Somálsko, Sýrie, Tádžikistán, Gambie, Tunisko, Turecko, Turkmenistán, Uzbekistán
- Ve většině případů se však zakát poskytuje individuálně, jednatelce dává konkrétnímu jednotlivci. Mnoho muslimů tak například pomáhá známému v těžkém období, jelikož dopad darování je pro daného jednotlivce hmatatelný a okamžitý. Individuální dávání ve srovnání s určitou organizací má pro zakát přednost především z důvodu nedůvěry k organizaci od samotných muslimů, kteří nevěří, že by peníze směřovaly k lidem, kteří opravdu potřebují pomoci. Z tohoto důvodu je neformální darování mnohem větší než příspěvky prostřednictvím formálních islámských organizací. Odhaduje se, že pouze jedna čtvrtina celkových příspěvků zakátu je prostřednictvím oficiálních certifikovaných organizací. V nynější době se především zaměřuje na akt dávání než na rozvojový dopad. Domnívám se, že je zapotřebí změna paradigmatu, aby nebyl zakát vnímán jako charita, ale jako program, který vyžaduje profesionální management. Důležitým dopadem může být věnování se větším problémům nebo příčinám jako je chudoba než problémům na úrovni jednotlivců. Zatímco finanční příspěvky mohou jednotlivci poskytnout okamžitou úlevu, jde pouze o dočasné řešení, nikoliv však o vyřešení problému. Dlouhodobější dopad na zmírnění chudoby vyžaduje vzdělání lidí správnými dovednostmi, které jim mohou otevřít dveře k novým příležitostem. Příspěvky zakátu prostřednictvím formálních institucí mohou pomoci k udržitelnějšímu řešení rozvojových problémů. (UNDP a BAZNAS, 2017)

6.5 Islámské finance a zakát

Muslimové jsou vybízeni, aby pomáhali svým nejbližším komunitám a zajistili, že chudí lidé budou zabezpečeni. Islámské finance přerozdělují majetek mezi komunitami a zajišťují spravedlivé rozdělení bohatství.

V roce 2019 Agentura OSN pro uprchlíky představila program „UNHCR Zakat: 2019 Launch Report“ vyvinutý ve spolupráci s DinarStandard, který bude zaměřený na pomoc nejzranitelnějším vysídleným populacím. Zakát má potenciál uvolnit desítky miliard dolarů na globální filantropické účely a humanitární potřeby, tvrdí DinarStandard, který zároveň ukazuje, že muslimská almužna dosahuje 76 miliard dolarů ročně. Muslimské povinné příspěvky by mohly být jedním z řešení, jak vyřešit mezeru ve financování UNHCR vzhledem k tomu, že 60 % z 68,5 milionů násilně vysídlených lidí po celém světě má nárok na zakát, viz kapitola zakát – pravidla a povinnosti. (Alliance, 2019)

Dle IsDB (Islámská rozvojová banka) je celková hodnota zakátu dokonce přes 1 bilion USD ročně (Rehman, 2019). Široká škála odhadů a různé velikosti poukazují na omezenou dostupnost kvalitních údajů o tomto muslimském finančním prostředku. Zakát není dostatečně organizovaný k úspěšnému dosažení rozvojových cílů. Zůstává podhodnocený v údajích o rozvoji a není zachycen v tocích pro financování rozvoje. Existují specifické důvody, proč je zakát relativně podhodnocený. Částečně je to způsobeno skutečností, že část zakátu se utratí přímo v dané zemi (což není relevantní z hlediska rozvojové spolupráce, i když by to mohlo být vnímáno jako forma mobilizace domácích zdrojů přispívajících k rozvoji v některých daných kontextech). Následně také proto, že se velká část charitativních darů děje soukromě neformálními prostředky, tedy konat dobro, ale neoficiálně. Vytvoření mechanismů pro jeho efektivní nasměrování k činnostem souvisejících s SDGs by se zakát mohl stát účinným prostředkem k získávání kapitálu pro humanitární i rozvojové potřeby, jak bude ukázáno níže (OECD, 2020). Navzdory rozšířenosti tohoto islámského finančního mechanismu je jen několik rozvojových zemí, které prozkoumaly tento nevyužitý zdroj k získávání příjmů na sociální pomoc a zmírnění chudoby (Shirazi, 2017). Existuje již několik návrhů, které poukazují na budoucí růst a potenciál tohoto finančního mechanismu (OECD, 2020).

Jak je výše popsáno, zakát je stále potřeba lépe uchopit, využít a nasměrovat, aby bylo možné účinně reagovat na SDGs. V islámu je zakát a rozdávaní almužen doprovázeno pokorou a zdůrazňuje se, že dělat dobro se svým bohatstvím je lepší než bohatství, které nemá žádnou společenskou hodnotu. V praxi muslimové běžně využívají almužny prostřednictvím

neformálních struktur. Dávají je příjemcům přímo, nebo využívají mešity a místní charitativní organizace k vyplácení příspěvků těm, kteří to nejvíce potřebují. Takové obdarování se v oficiálních systémech nezaznamenává. Zaznamenáno to také nebude v případě, pokud dá někdo zakát rodině či přátelům. V důsledku toho jsou znalosti o úrovních bohatství v muslimských společnostech nízké, zejména mezi jednotlivci s vysokým čistým jměním, protože čisté jmění jednotlivce lze vypočítat pouze podle toho, kolik zakátu vyplácí. Je tedy obtížné přesně vypočítat jeho velikost a dopad, ale dokud bude distribuce zakátu s právem šaría, jenž vychází z Koránu, existuje prostor pro sjednocení jeho výdajů s rozvojovými cíli. Téměř donedávna nebyl zakát na mezinárodní rozvoj nikterak zaměřený, to se však může v následujících letech změnit. (Shirazi, 2017)

7 Financování rozvojové spolupráce

Z obecného hlediska se jedná o vnější konkrétní zásah s vědomím pozitivní změny, nejčastěji snížení chudoby. Do tohoto širšího pojetí můžeme zahrnout různorodé rozvojové intervence nejen ze strany bilaterálních a multilaterálních donorů, ale také prostředky nevládních organizací a soukromých nadací a dárců. Užší pojetí představuje pojem rozvojová spolupráce v podobě oficiální rozvojové pomoci (ODA). Hlavní podmínkou oficiální rozvojové pomoci je její původ z veřejných financí dárcovské země. Větší obnos peněz tedy pochází ze státního rozpočtu, který je vždy schválen na jeden fiskální rok. Jako doplňkové zdroje tedy donoři volí splátky půjček, nové půjčky na kapitálovém trhu nebo dokonce loterii. Další možností financování rozvojové pomoci je financování ze zvláštních typů daní, jako je například zdanění mezinárodní finanční transakce nebo uhlíková daň. Vyvíjí se také snaha o posílení soukromého sektoru v rozvojové spolupráci donorů. Ze strany nevládních organizací je na to však nahlíženo kriticky, a to z důvodu odklonění se od cíle omezení chudoby. Způsob alokace finančních prostředků na jeden fiskální rok zavazuje odpovědné agentury utratit přidělené prostředky v rámci daného rozpočtového roku. Nevyužité zdroje jsou vráceny zpět do státního rozpočtu, což může mít za následek krácení finančních prostředků v následujícím roce. Tento neefektivní systém vyvolává tzv. „obligate and diskurse syndrom“, což je označení pro stav, který nutí utratit vyčleněné zdroje v krátkém čase. Výsledkem je financování nekvalitních projektů a zvýšení nejistoty v dostatek prostředků v následujících letech. (Opršal, 2014)

7.1 Oficiální rozvojová pomoc (ODA)

Oficiální rozvojová pomoc (Official Development Assistance, ODA) je definována jako vládní pomoc na podporu hospodářského rozvoje a blahobytu rozvojových zemí. Půjčky a úvěry pro vojenské účely jsou vyloučeny. Pomoc může být poskytována dvoustraně, od dárců k příjemci, nebo může být směřovaná prostřednictvím mnohostranné rozvojové agentury, jako je Organizace spojených národů nebo Světová banka. Podpora zahrnuje granty, zvýhodněné půjčky a poskytování technické pomoci. (OECD, 2022)

Pro větší přehlednost vytvořila OECD seznam příjemců ODA, díky kterému je rozvojová pomoc poskytována pouze do zemí, které se nacházejí na nižší úrovni socioekonomického rozvoje a skutečně potřebují pomoc. Seznam je sestavován a pravidelně aktualizován Výborem pro rozvojovou spolupráci OECD, v současnosti obsahuje více než 150 zemí nebo území.

Dlouhodobým cílem OSN je, aby rozvinuté země věnovaly 0,7 % svého hrubého národního důchodu na oficiální rozvojovou pomoc (OECD, 2022). Do seznamu jsou zařazeny země, které jsou podle pravidel Světové banky v kategorii zemí s vyššími středními příjmy nebo v nižší kategorii. Mezi příjemce rozvojové pomoci nemohou být země s vyššími příjmy, členové skupiny zemí G8 a státy Evropské unie. Příspěvky do vybraných multilaterálních organizací jsou započítávány jako ODA. (Opršal, 2014)

(OECD, 2022) Z důvodu omezení subjektivity při interpretaci a podpoření porovnatelnosti reportovaných toků pomoci, odsouhlasili členové Výboru pro rozvojovou pomoc (DAC), některá omezení pro vykazování oficiální rozvojové pomoci:

- Vyloučení vojenské pomoci
- Udržování míru
- Civilní policejní činnost
- Sociální a kulturní programy
- Pomoc uprchlíkům
- Jaderná energie
- Výzkum
- Protiteroristické aktivity
- Vzdělání, osvěta a další aktivity v zemi donora

Oficiální rozvojová pomoc členů Výboru OECD pro rozvojovou pomoc (DAC) vzrostla v roce 2021 na historické maximum 178,9 miliardy USD, což je od roku 2020 reálný nárůst o 4,4 %, který je podpořen dodatečnými výdaji na pomoc rozvojovým zemím v boji s pandemií COVID-19. Celkové vynaložené náklady rozvojovým zemím na vakcíny proti COVID-19 činily 6,3 miliardy USD, což odpovídá 3,5% celkové oficiální rozvojové pomoci za rok 2021. Bez zahrnutí oficiální rozvojové pomoci na darované vakcíny se oficiální rozvojová pomoc oproti roku 2020 zvýšila o 0,6 %. Celková oficiální rozvojová pomoc v roce 2021 odpovídá 0,33 % kombinovaného hrubého národního důchodu (HND) dárců DAC a je stále pod cílem OSN 0,7 % ODA k HND. Humanitární pomoc činila 18,8 miliardy USD a náklady vynaložené na uprchlíky v dárcovských zemích činily v roce 2021 9,3 miliardy USD. (OECD, 2021)

7.1.1 Rozdělení rozvojové pomoci

Rozvojová pomoc může být definována podle několika kritérií. Jedním z nich jsou zapojení aktéři, podle kterých je možno rozlišit bilaterální (dvoustrannou) a multilaterální

(mnohostrannou) pomoc. V posledních letech se prosazuje také obvyklá trilaterální (trojstranná) forma rozvojové pomoci.

- a) **Bilaterální pomoc:** jedná se o prostředky poskytované dárcovskou zemí státům s nižší úrovní socioekonomického rozvoje.
- b) **Multilaterální pomoc:** představuje pomoc realizovatelnou prostřednictvím multilaterálních organizací, kterými jsou agentury, fondy a programy OSN. (Asociace pro mezinárodní otázky, 2011)
- c) **Trilaterální pomoc:** označuje partnerství mezi tradičním donorem, novým donorem a příjemcem pomoci. Tradiční donoři v tomto partnerství zastávají především finanční roli a předání vlastního know-how na poli rozvojové spolupráce. Role nového donora spočívá v přenosu relevantních zkušeností, využitelných pro další méně rozvinuté regiony. Své zkušenosti a technologie jsou schopni zprostředkovat za nižší náklady než s tradičními donory. (Fordelone, 2009)

Dále můžeme rozvojovou pomoc rozdělit také pomocí jejího obsahu na finanční, technickou a hmotnou pomoc. Dle Opršala (2014, s. 15) „*finanční pomoc může mít podobu zvýhodněných půjček nebo grantů. Technickou pomoc (...) definuje Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj jako přenos znalostí, zkušeností a know-how nejčastěji ve formě vysílání odborného personálu a expertů, organizování školení, vzdělávání a podpory výzkumu. Objem technické pomoci není zanedbatelný – představuje přibližně jednu čtvrtinu prostředků určených na rozvojovou pomoc. Hmotná pomoc má podobu poskytování hmotného materiálu nebo vybavení, například lékařských přístrojů, pracovních strojů, učebních pomůcek a obecně materiálu humanitární povahy*“.

Dalším typem je potravinová pomoc, která je specifickou formou hmotné pomoci. Ta se dělí na tradiční, krizovou a neakutní. Pokud mluvíme o tradiční, většinou jimi bývají přímé dodávky potravin do postižených regionů, nejčastěji obiloviny. Naopak při válečných konfliktech, neúrodě nebo přírodních katastrofách je realizovaná krizová pomoc. Posledním termínem je potravinová pomoc neakutního typu, která může být rozdělována na projektové bázi nebo pomocí trojúhelníkových transakcí. Aktéři pomoci poskytnou finance na nákup potravin, které se nakoupí ve třetích zemích a poté jsou zavezeny do zasažených oblastí. Cílem je zajistit potraviny s nižšími náklady a zajistit místní ekonomiku. (Lowder a Raney, 2005)

Rozvojová pomoc se dále dělí na programovou a projektovou. Při projektové pomoci donor financuje nebo přímo realizuje individuální rozvojové projekty. V takových případech se jedná o tradiční variantu pomoci. Programová pomoc se dále rozděluje na sektorovou a rozpočtovou

podporu (Opršal, 2014). Rozlišovat také musíme pomoc rozvojovou a humanitární. Cílem rozvojové spolupráce je dlouhodobá a pozitivní změna ve společnosti.

Humanitární pomoc má podobu krátkodobějších intervencí s cílem zlepšit konkrétní situaci v zasažené oblasti, například přírodní či lidmi způsobené katastrofy. Cílem je poskytnutí základních životních potřeb a zajistit obnovu normálních životních podmínek. V posledních letech přibývají také katastrofy způsobené extrémními výkyvy počasí. Pro úspěšnou záchranu lidí v první fázi katastrofy je nejdůležitější rychlost, kvalitní vyhodnocení situace a finanční prostředky. Další fáze pomoci se skládá z ekonomické obnovy oblasti a obnovy základní infrastruktury. (Člověk v tísni, 2018)

7.2 Evropská Unie

Evropská unie je největším světovým poskytovatelem rozvojové pomoci. Ve spolupráci s členskými státy a Agendou OSN pro udržitelný rozvoj 2030 dochází k účinnému poskytování rozvojové pomoci. V období 2014-2020 uvolnila kolektivní rozvojová pomoc EU prostředky ve výši 82 miliardy eur, což činí více jak polovinu veškeré světové pomoci (FORS, 2019). Stále se však nedaří splnit společný cíl oficiální rozvojové pomoci (ODA), stanovený na 0,7 % HND EU. (Euroskop, 2021)

Součástí nového dlouhodobého rozpočtu EU na období 2021-2027 financuje EU většinu svých rozvojových programů prostřednictvím nástroje pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci – Globální Evropa (NDICI), který sjednocuje většinu doposud používaných nástrojů. Přibližně 79,5 miliardy eur bude celkové finanční krytí pro nástroj NDICI. Programy Evropského rozvojového fondu (EDF), které byly v minulosti financovány z přímých příspěvků členských států, budou od roku 2021 také součástí víceletého finančního rámce 2021-2027. (Euroskop, 2019)

Evropský rozvojový fond (EDF) není financován z rozpočtu EU, ale přímými příspěvky od členských států, které jsou řízeny vlastními finančními pravidly. Poskytuje rozvojovou pomoc zemím Afriky, Karibiku a Tichomoří (AKP) a zámořským územím a teritoriím (OCTs). Pro ostatní oblasti byla rozvojová pomoc financována z rozpočtu EU. V období 2014-2020 byl objem prostředků EDF stanoven na 30,5 miliardy eur. (FORS, 2019)

7.2.1 Rozpočet Evropské unie

„Prostředky z rozpočtu EU jsou určeny na rozvojovou pomoc zemím mimo země ACP a financování rozvoje skrze rozpočet je součástí vnější činnosti EU. Rozpočtové priority zahrnují aktivity přispívající ke koherentní roli Evropy na globální úrovni“. (FORS, 2019)

Na každých 7 let má Evropská unie nový víceletý finanční rámec (MMF), kde je objem finančních prostředků přerozdělován v rámci rozpočtu podle několika kritérií, viz graf níže. Rozvojová spolupráce se nachází ve 4. rozpočtové kategorii nazvané „Globální Evropa“. Ta zahrnuje celkovou vnější činnost EU jako je rozvojová spolupráce a humanitární pomoc. Prostředky vyčleněné na období 2014-2020, jejichž objem byl 59 miliard eur, tvořily 6 % z celkového rozpočtu (960 miliard eur). (FORS, 2019)

7.2.2 Rozdělení EU 2021-2027

Dlouhodobý rozpočet EU na období 2021-2027 spolu s nástrojem NextGenerationEU představuje kombinovaný objem prostředků ve výši 2,018 bilionu eur, který má pomoci napravit ekonomické a sociální škody způsobené pandemií covid-19 a udávat směr přechodu k moderní a udržitelnější Evropě. Tento objem je rozdělen na dlouhodobý rozpočet EU, který tvoří 1,211 bilionu eur a nástroj pro podporu oživení NextGenerationEU, který dosahuje částky 806,9 miliardy eur. (Evropská komise, 2022)

Novodobý rozpočet je rozdělen do 7 okruhů, které se zaměřují na jednotlivé aspekty. Okruh s názvem sousedství a svět popisuje financování vnější činnosti EU v jejím sousedství, v rozvojových zemích a ve zbytku světa. Rovněž se jedná o pomoc zemím, které se chtějí připojit k Unii. EU si pomocí těchto prostředků může udržet, a dokonce i posílit svou úlohu globálního hráče a spolu se svými členskými státy zůstat předním světovým poskytovatelem rozvojové a humanitární pomoci. Na období 2021-2027 se pro okruh sousedství a svět přidělilo 110,6 miliard eur. Nástroj pro sousedství a rozvojovou mezinárodní spolupráci (NDICI) nyní slučuje většinu nástrojů v rámci vnější činnosti EU. Tímto způsobem se financování vnější činnosti EU stává soudržnějším, transparentnějším a flexibilnějším. Financování v rámci NDICI se zaměří na země evropského sousedství, Afriku a západní Balkán. Hlavní pozornost bude upřena na bezpečnost, migraci, změnu klimatu a lidská práva. Humanitární pomoc bude i nadále zachraňovat životy v době rostoucích humanitárních potřeb. Od zhoršujících se přírodních katastrof v důsledku změny klimatu až po výzvy způsobené koronavirovou pandemií

a dalšími infekčními nemocemi, nebo konflikty a celosvětovou uprchlickou krizí. (Evropská komise, 2022)

7.2.3 Tradiční dárci

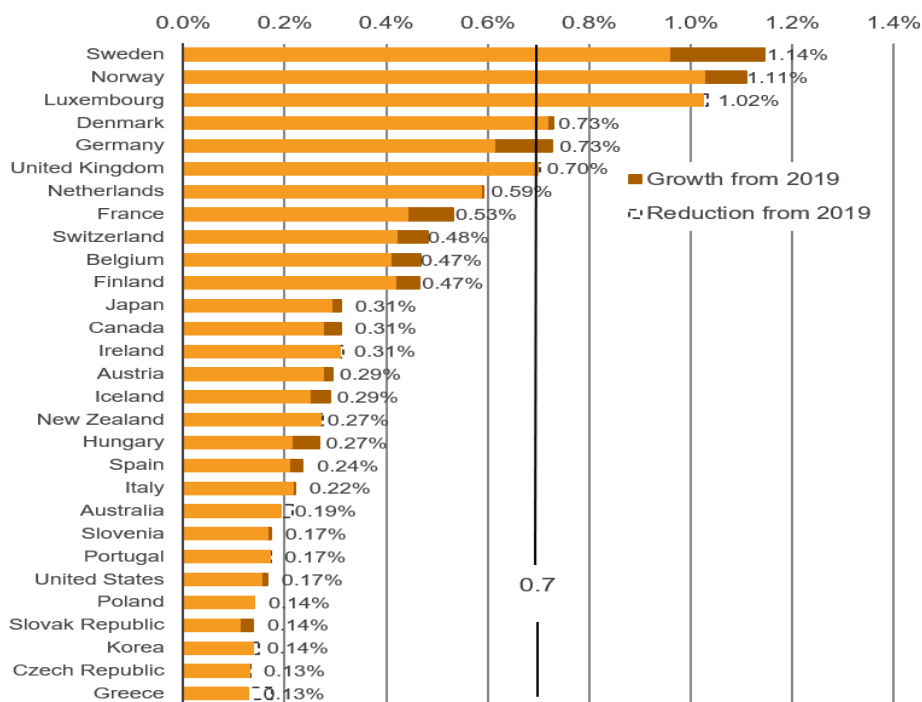
Pod pojmem „tradiční dárci“ je označována skupina států patřící do Výboru pro rozvojovou pomoc (DAC), ve které se nyní nachází 30 členů (29 států+ Evropská unie). Jsou považováni za největší poskytovatele pomoci.

● Austrálie	● Evropská unie	● Rakousko
● Belgie	● Kanada	● Česká republika
● Dánsko	● Finsko	● Francie
● Řecko	● Maďarsko	● Island
● Irsko	● Itálie	● Japonsko
● Lucembursko	● Nizozemsko	● Nový Zéland
● Norsko	● Polsko	● Portugalsko
● Slovenská republika	● Slovinská republika	● Jižní Korea
● Španělsko	● Švédsko	● Švýcarsko
● Spojené království	● Spojené státy americké	

Výbor pro rozvojovou pomoc (Development Assistance Committee, DAC) byl založen roku 1961 s původními osmi členy (Kanada, Německo, Japonsko, Belgie, Francie, Itálie, Nizozemsko a Portugalsko). Pozorovatelský status má 6 multilaterálních organizací a schůzek se účastní 7 non-DAC států. Dárci DAC jsou rozdělováni do několika skupin na největší dárci, severské dárci, jihoevropské dárci, malé evropské dárci a mimoevropské dárci. Aktuálním cílem pro období 2018-2022 byla zvolena rozvojová spolupráce a politiky silně spjaté se záměrem přispět k realizaci Agendy pro udržitelný rozvoj 2030³. Zaměřují se na kategorie států s vyššími středními příjmy a nižšími příjmy. Hlavní prioritou je vymýcení chudoby a zajištění nezávislosti všech zemí na pomoci, která je jim poskytována. Pro zajištění těchto potřeb vytváří státy DAC pravidla a plány pro efektivní poskytování rozvojové spolupráce, klasifikují rozvojovou politiku států a vydávají publikace se zprávami a statistikami o rozvojové pomoci (OECD, 2006). Dlouhodobým cílem mezinárodního společenství je dosáhnout 0,7 %

³Dokument OSN, který se zaměřuje na udržitelný rozvoj v globálním měřítku do roku 2030. Dokument představuje 17 cílů udržitelného rozvoje OSN (SDGs), jež se rozděluje do 169 podcílů.

ODA/HDP. V roce 2020 dosáhlo na tuto hranici 6 evropských států (Švédsko, Norsko, Lucembursko, Dánsko, Německo a Velká Británie).

Obrazek 1 Oficiální rozvojová pomoc v USD (zdroj: OECD DAC, 2020)

7.2.4 Noví dárci

Noví dárci jsou země, které mají relativně nové nebo nedávno obnovené programy pomoci. Většina z nich jsou nové členské státy Evropské unie, z nichž mnohé byly samy dárci během studené války a poté obdržely pomoc při přechodu na tržní hospodářství. Od té doby začaly tyto země zavádět zákony a instituce ke koordinaci vlastních nových programů pomoci v rozvojových zemích. Například Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovenská republika jsou členy OECD a aktivně se účastní spolupráce s DAC. Jiné státy, jako jsou Estonsko a Slovinsko, požádaly o členství v OECD a chtějí se zapojit do spolupráce s DAC. Účastní se i některé nečlenské země EU, jedná se o státy jako je například Izrael, který získal členství v OECD již v roce 2010 (Smith a kol., 2010). Dále také Rusko, kterému byla v roce 2014 žádost pozastavena z důvodu Krymské krize. Roku 2022 však ukončilo OECD jednání s Ruskem oficiálně, a to z důvodu vojenské invaze na Ukrajinu (Forbes, 2022). Poslední nečlenskou zemí je Turecko, které je zakládajícím členem OECD. Noví dárci bývají na základě charakteristik rozdělení do dvou až tří skupin na jižní, arabské a ostatní dárci. (Smith a kol., 2010)

7.2.5 Jižní dárci

Spolupráce jih-jih (South-South Cooperation, SSC) je mezi zeměmi jihu v politické, ekonomické, sociální, kulturní, environmentální a technické oblasti. Koloniální minulost tradičních dárců byla důvodem pro vznik nové myšlenky a nové samostatné organizace. SSC zahrnuje dvě nebo více rozvojových zemí a může probíhat na dvoustranném, regionálním nebo meziregionálním základě. Prostřednictvím spolupráce jih-jih si rozvojové země sdílejí znalosti, dovednosti, a cenné zdroje, aby mohly prostřednictvím koordinovaného úsilí splnit své rozvojové cíle. (United Nations, 2022)

- a) Posilovat soběstačnost rozvojových zemí pomocí jejich tvůrčí a technologické kapacity při hledání správných řešení.
- b) Podporovat a posilovat kolektivní soběstačnost mezi rozvojovými zeměmi prostřednictvím výměny zkušeností vedoucí k lepšímu povědomí o společných problémech a širšímu přístupu k dostupným znalostem.
- c) Rozpoznat a reagovat na problémy a požadavky nejméně rozvinutých zemí, vnitrozemských rozvojových zemí a malých ostrovních rozvojových států a zemí, které jsou nejzávažněji zasaženy, například přírodními katastrofami a jinými krizemi. V neposlední řadě jim pomoci dosáhnout vyšší míry účasti na mezinárodní ekonomické aktivitě. (United Nations, 2022)

Kromě těchto již zmíněných cílů považují jako prioritu posílení skupiny nejméně rozvinutých států, které je třeba dále směřovat a rozvíjet. Mezi spolupráci jih-jih zahrnujeme státy, jako jsou Brazílie, Chile, Čína, Kolumbie, Indie, Rusko, Jihoafrická republika, Tchajwan a Thajsko. U donorů jižního typu, podobně jako u donorů arabského typu, není pravděpodobný vstup do Výboru pro rozvojovou pomoc. *„Pokud by se jižní donoři přidali k tradičním donorům a přijali jejich principy, ztratili by část své měkké moci (soft power) - přitažlivosti vůči svým partnerům z rozvojových zemí, kteří by tento krok mohli vyhodnotit jako „zaprodání se“ bývalým kolonistům. Vzhledem k míře a významu propojení rozvoje a byznysu je také zřejmé, že by někteří z jižních donorů, zejména Čína, museli při přijetí pravidel západních donorů transformovat svou pomoc a omezit své komerční aktivity.“* (Opršal, 2014, s. 49)

7.2.6 Arabští dárci

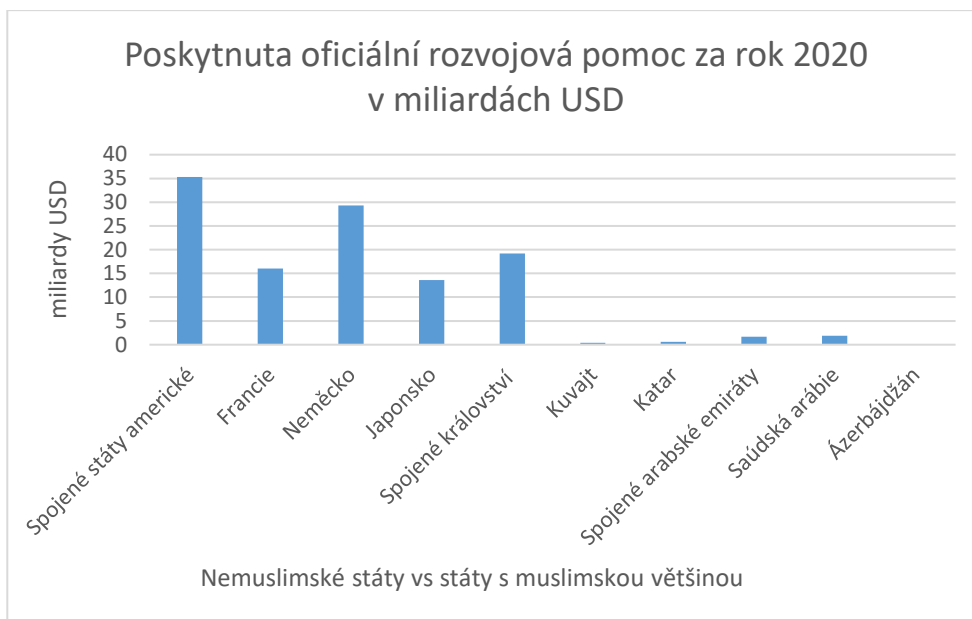
Do dárcovských zemí arabského modelu se řadí arabské ropné ekonomiky. Jedná se především o Saúdskou Arábii, Kuvajt a Spojené arabské emiráty. Tyto země věnují vzhledem ke svému

HNP skoro dvakrát více objemu pomoci, než doporučuje OSN, tj. 1,5 % a pětikrát více než činil podíl členů DAC v období 1973-2008. Je důležité podotknout, že pro arabské donory je charakteristické kolísání celkových objemů pomoci v závislosti na cenách ropy. Zároveň je pro arabské donory typická malá transparentnost pomoci. Ve většině případů směřuje arabská pomoc do dalších arabských zemí s nízkou úrovní socioekonomického rozvoje. Mezi nejčastější příjemce můžeme zařadit Omán, Jemen a Maroko. Přibližně 75 % arabské pomoci směřuje do oblasti Blízkého východu a Severní Afriky. (Rouis, 2011) Od členů DAC se arabská pomoc odlišuje ve dvou aspektech:

- a) Je výrazně teritoriálně koncentrována (Blízký východ a Severní Afrika).
- b) Je významněji ovlivněna arabskou solidaritou a náboženskými motivy (Rouis, 2011).

U arabského modelu je vysoká míra koordinace mezi arabskými donory, která je výsledkem sdílených kulturních, náboženských a jazykových charakteristik. Arabské země upřednostňují bilaterální pomoc před multilaterální, která měla podíl na celkové hodnotě arabské pomoci mezi lety 1973-2008 pouze 13 %. Sektorové priority jsou u arabských donorů převážně stálé, jedná se většinou o infrastrukturní projekty v dopravě, energetice a vodních zdrojích. Dle Walze a Ramachadrana (2011) není reálné předpokládat, že se arabští donoři stanou členy Výboru pro rozvojovou pomoc (DAC) OECD. Vytvořili spíše paralelní, alternativní model k západnímu modelu rozvoje.

Cílem třetí výzkumné otázky této práce je právě zodpovědět, zda na rozvojovou pomoc přispívají více nemuslimské státy než státy s muslimskou většinou. Pro porovnání práce využívá oficiální stránky stats.oecd.org, kde jsou zveřejňovány veškeré finanční toky států přispívající na rozvojovou pomoc. Vzhledem k malé transparentnosti sdílení údajů od států s muslimskou většinou je práce nucena využít porovnání pouze s několika zeměmi, které veřejně sdílí své údaje s DAC OECD (Ázerbájdžán, Katar, Kuvajt, Saúdská Arábie a Spojené arabské emiráty). Práce bude těchto pět států s muslimskou většinou porovnávat s pěti nemuslimskými zeměmi, které přispívají podle posledních dostupných údajů stats.oecd.org na rozvojovou pomoc dle objemu nejvíce (Francie, Japonsko, Německo, Spojené království a Spojené státy americké). Poslední zveřejňované údaje od většiny států s muslimskou většinou se datují k roku 2020, následující graf bude tedy pracovat s daty z tohoto roku (OECD, 2022).

Obrázek 2 Oficiální rozvojová pomoc za rok 2020 v miliardách USD (zdroj: stats.oecd.org)

Islámské finance se velmi rychle dokázaly přizpůsobit rychlým změnám na finančních trzích. Přijaly například finanční technologii, kryptoměny a digitální bankovníctví. Budoucí projekce ukazují, že islámské finanční nástroje budou i nadále růst, a to díky vysokému demografickému růstům. Očekává se totiž, že do roku 2030 vzroste počet muslimů na 2,2 miliardy (DinarStandard, 2019). Dle odhadů organizace OSN je k dosažení cílů udržitelného rozvoje do roku 2030 potřeba mobilizovat 5-7 bilionů USD ročně. Na dosažení cílů udržitelného rozvoje ročně ztrácejí rozvojové země 2,5 bilionu USD. Země s nízkými příjmy budou vyžadovat největší nárůst veřejných výdajů v poměru k HDP, aby tuto mezeru zaplnily. Islámské finance tak představují novou možnost, aby byl zvýšen podíl zdrojů dostupných pro účely rozvoje a zajistilo se, že se tyto zdroje dostanou k těm, kteří to nejvíce potřebují. Islámské finance měly v roce 2018 hodnotu 2,5 bilionu USD a odhaduje se, že do roku 2024 by se jejich hodnota mohla zvednout na 3,5 bilionu USD. (DinarStandard, 2019)

8 Role zakátu v Indonésii

Indonésie je čtvrtou nejlidnatější zemí světa a jako země s 87 % muslimů také největší zemí s muslimskou většinou. Velká část indonésanů pravidelně přispívá zakátem, jeho výše dosahuje 32 miliard dolarů ročně, což odpovídá 3,4 % indonéského HDP v roce 2016. Dnes je příspěvek formálně směřovaný prostřednictvím BAZNAS, státního úřadu pro zakát, který dosahuje méně než 1 % této výše, většina zakátu je tedy směřována neformálně.

Údaje z BAZNAS ukazují, že zakát dosahuje přibližně 270 milionů dolarů ročně (BAZNAS, 2017). Objem se každý rok zvyšuje přibližně o 20 %, nejvýraznější nárůst (až o 100 %) byl zaznamenán po humanitární krizi, způsobenou vlnou tsunami v roce 2004. Přibližně polovinu této částky vybral státní úřad BAZNAS a druhou polovinu zprostředkovaly jiné instituce přijímající zakát, jako jsou Lembaga Amil Zakat (LAZ). Prostřednictvím různých programů bylo vybráno 61 % prostředků, z nichž 2/3 byly zaměřeny na vymýcení chudoby. Instituce BAZNAS vytvořila programy, které se mohou lišit rozsahem, ale vždy se zaměřují na pět hlavních oblastí, které budou financovány ze zakátu: sociální sektor, vzdělávání, ekonomika, zdraví a islám. BAZNAS byl založen v roce 2011 a jeho hlavní programy jsou zaměřeny na sektory v oblasti komunitního rozvoje, humanitární pomoci a v oblastech nemocnic a škol (UNDP a BAZNAS, 2017).

Indonésie má podle Světové banky (2017) přibližně 28 milionů lidí žijících pod hranicí chudoby, což je 11 % populace a odhadem 40 % populace ohrožené chudobou. Úmrtnost matek je zde stále vysoká, v roce 2017 zemřelo 126 matek na 100 000 živě narozených dětí a každé třetí dítě do pěti let trpí zakrněním. Kvalita zdravotní péče, ale i například škol je zde velmi nerovnoměrná. Indonéská vláda se proto rozhodla stát průkopníkem a vzorem v tom, jak nejlépe dosáhnout cílů udržitelného rozvoje. Bappenas (Ministerstvo národního plánování rozvoje indonéské republiky) po přijetí SDGs v roce 2015 s podporou UNDP (Rozvojový program Organizace spojených národů) zřídil sekretariát pro udržitelné cíle a analyzoval konvergentní vývoj, který funguje mezi cíli udržitelného rozvoje a národními rozvojovými strategiemi a střednědobým plánem rozvoje. Prezidentské nařízení stanovilo vládní strategii pro dosažení SDGs. Vláda na úrovni provincií a okresů začala spolupracovat s partnery na plánování a stanovení priorit k dosažení cílů udržitelného rozvoje. Práce na nižší, než celostátní úrovni je v indonésském kontextu zvláště důležitá, protože vysoká úroveň decentralizace znamená, že rozhodnutí o způsobu, jakým je s penězi nakládáno na veřejné služby, jakými jsou zdravotnictví, vzdělávání, rozvoj infrastruktury a vymýcení chudoby, jsou přijímány na místní

úrovni. Zvýšení množství zakátu směřovaného prostřednictvím formálních toků – BAZNAS, může posílit schopnost Indonésie nejen snížit chudobu a nerovnost, ale také podpořit další cíle udržitelného rozvoje. BAZNAS se rozhodl upřednostnit cíle: 1, 2, 3, 4, 6, 8 a 11. UNDP v Indonésii spolupracuje s širokou škálou zúčastněných stran zapojených do cílů SDGs, ať už na národní úrovni či lokální úrovni, jako je vláda, občanská společnost, mládežnické organizace, soukromý sektor a filantropové. UNDP otestoval nástroj, který pomáhá vládě v provincii Riau implementovat SDGs, jelikož ale v rámci SDGs existuje 169 cílů s 230 indikátory, místní samosprávy musí stanovit své priority na základě svých potřeb a kapacit. Nástroj jim umožňuje shromažďovat a analyzovat klíčová data, stanovovat priority, plánovat a realizovat cíle ve spolupráci se zúčastněnými stranami. UNDP také pracuje na zvýšení povědomí o SDGs, jako například u cíle udržitelného rozvoje – pitná voda a kanalizace. UNDP se spojil se svědomitými veřejnými institucemi a štedrými Indonésany, kteří přispěli celkovou částkou 350 milionů rupií na vybudování solárního vodního čerpadla ve vesnici Sumba. (UNDP a BAZNAS, 2017)

V následujícím desetiletí začne pracovat největší skupina mladých lidí za celou dobu v historii Indonésie. UNDP v Indonésii spolupracuje s mládežnickými skupinami, aby zapojili právě mladé lidi do dosahování cílů. V Indonésii je asi 2000 mládežnických organizací, které jsou v souladu s jedním nebo více cíli udržitelného rozvoje. V zemi probíhala také soutěž Velké nápady pro udržitelná města, ve které se jednalo o technologické řešení městských výzev, jako je nakládání s odpady nebo dostupná zařízení pro zdravotně postižené. UNDP podporoval nejlepší projekty tím, že je propojil se sítí andělských investorů, kteří byli schopni vyškolit a poskytnout jim počáteční finanční prostředky pro rozvoj jejich nápadů. Prostřednictvím podpory transparentnosti, komunikace a efektivity rozvoje může důvěra v organizace vybírající zakát růst, což vede k vyššímu objemu příspěvků prostřednictvím formálních toků a většímu dopadu na rozvoj. (UNDP a BAZNAS, 2017)

8.1 SDGs a zakát

Hromadné shromažďování a distribuce zakátu jsou zásadními atributy pro pomoc při snižování chudoby, zejména v zemích, jako je Indonésie. Toho lze dosáhnout pouze s pomocí formálního bankovního sektoru. Přibližně 2 miliardy světové populace však formální finanční služby nevyužívají a 64 % dospělých lidí v Indonésii nemá bankovní účet. Je tedy nezbytné, aby byl zakát zaveden do následující generace finančních programů. Proces shromažďování a

distribuce, bez potřeby zástupce organizace, se pomocí technologického pokroku v oblasti online bankovníctví zvýší, a především usnadní lidem přispívat zakát prostřednictvím formálních toků. UNDP a BAZNAS podepsaly v dubnu 2017 memorandum o porozumění za účelem spolupráce při podpoře dosažení cílů SDGs BAZNAS. Indonéský úřad pro finanční služby (OJK) a UNDP spolupracují na vývoji programů Zakat inclusion a Zakat for SDGs. (UNDP a BAZNAS, 2017)

UNDP se také zapojuje do financování vývoje v Indonésii. Rozvinul znalosti a zkušenosti s testováním nových modelů, jako je například sociální financování, do kterého můžeme zařadit dopadové investování, crowdfunding a smíšené financování, které podporuje investice do rozvojových iniciativ, které jsou dobré pro podnikání, ale také pomáhají životnímu prostředí a společnosti. UNDP je připraven podporovat islámské organizace v tom, aby měly větší roli při dosahování indonéských cílů udržitelného rozvoje. UNDP může pomoci organizacím vybírajícím zakát zaměřit se na komunity a domácnosti v největší nouzi. Transparentní podávání zpráv, monitorování a hodnocení je pro islámské organizace stejně důležité jako pro implementaci SDGs. UNDP může pomoci islámským organizacím sjednotit se s SDGs, monitorovat, informovat o dopadu rozvoje a ukázat, jak výdaje zakátu přispívají k SDGs. (UNDP a BAZNAS, 2017)

Islámské finance se mohou stát zásadním a inovativním způsobem financování k vyplnění mezery ve financování SDGs. Mezi základní principy islámských financí můžeme zařadit směřování finančních prostředků do reálné ekonomiky za podpory sdílení rizik, vyhýbání se nadměrným spekulacím. V neposlední řadě také omezení dluhu na hodnotu aktiv a nástroje islámského sociálního financování – Zakát, Sadakah a Waqf, které jsou vysoce spjaté s vizí SDGs. (UNDP, 2022)

- Sadakah: je jakýkoliv dobročinný čin, který je učiněn, bez toho, aniž by člověk žádal něco na oplátku. Oproti zakátu neexistuje žádná výše částky, kterou by muslim byl nucen zaplatit. Neexistuje ani žádné období, ve kterém by měla být shadaqa zaplacená. Sadakah lze rozdělit na dva typy obdarování. Shadaqa samotnou, která je myšlena jako krátkodobější pomoc a ShadaqaJariyah, která je dlouhodobějšího trvání. Neexistuje žádné pravidlo nebo požadavek, co musí člověk udělat, aby naplnil Shadaqah, jedná se o dobrý projev laskavosti. Příkladem může být člověk, který někoho učí, aniž by měl vidinu peněžního ohodnocení, poskytuje shadaqah. Shadaq má široký význam a Korán jej používá pro jakýkoliv projev dobrovolného příspěvku. (Senturk, 2007)

Waqf: je zvláštní druh dobročinného daru na věčnost. Zahrnuje darování stálého aktiva, které může přinést finanční návratnost nebo poskytnout výhodu. Jedná se o charitativní nadaci, kde jsou současné nebo budoucí dávky z příjmu poskytovány za účelem. Nemůže zde zasahovat žádná třetí strana, která by požadovala určitý majetek, kterým je obvykle určité množství peněz, půdy nebo výborní prostředky. Protože je Waqf forma příspěvku jednotlivce, rodiny, nebo komunity, může být vlastněna a řízena rodinami, komunitami nebo institucemi, nikoli však jednotlivcem. Arjomand poznamenal, že tato tradice nemá kořeny v Koránu, ale vznikla islámskými porotami v 8. století (Said Amir Arjomand, 1989). Muslimové obvykle darují jako waqf budovu, půdu nebo hotovost bez úmyslu získat bohatství zpět. V Indonésii muslimové obvykle poskytují finanční prostředky waqf ve formě pozemků, na nichž mohou obyvatelé stavět mešity, školy, hřbitovy a budovy určené pro společenská setkání. (Wadjdy and Mursyid, 2007)

8.2 Projekt UNDP a BAZNAS

UNDP zvyšuje úsilí o zapojení zemí do islámských financí inovativními způsoby. S přítomností ve více než 170 zemích a s více než 50 lety zkušeností může UNDP podporovat islámské finanční organizace, aby se přizpůsobily SDGs, monitorovaly, hlásily a informovaly o dopadu rozvoje. V Indonésii se UNDP spojil s BAZNAS (BadanAmilZakatNasional), národním orgánem pro shromažďování zakátu. Finanční prostředky poskytnuté výběrem zakátu byly poprvé využity na projekty SDGs v rámci obnovitelné energie v komunitách s nedostatečnými službami. Příspěvek v hodnotě 350 000 USD od BAZNAS je využit na podporu rozvoje mikro vodní elektrárny v provincii Jambi na ostrově Sumatra. Ministerstvo energetiky a nerostných zdrojů si tohoto finančního příspěvku nesmírně váží, jelikož dle údajů ministerstva energetiky nemělo v roce 2015 asi 30 milionů Indonésanů (12 % populace) dostatečný přístup k elektřině. V mnoha islámských zemích, do kterých spadá také Indonésie, je zakát většinou distribuován neformálně prostřednictvím rodin, přátel a necertifikovaných charitativních organizací a sirotčinců. BAZNAS je oficiální orgán, který v Indonésii, kde žije okolo 235 milionů obyvatel, z nichž 87 % populace muslimskou víru vyznává, tento islámský příspěvek vyplácí. Příspěvek společnosti BAZNAS představuje významný krok pro následující směřování finančních muslimských prostředků k dosažení cílů SDGs. Dle Francine Pickup, zástupkyně ředitele UNDP Indonésie, má zakát obrovský potenciál a může přispět k vymýcení chudoby do roku 2030. (UNDP, 2017)

9 Role zakátu v Malajsii

Ve většině zemí světa nemají instituce vybírající zakát oficiální strukturu a postrádají vyspělejší mechanismus pro oběh sdružených peněz. Malajsie však vyvinula systém pro shromažďování a přerozdělování finančních prostředků pomocí státních centralizovaných institucí. Všeobecně se uznává, že malajský systém pro distribuci je vnímán jako úspěšný příklad, který stojí za to studovat a učit se z něj.

Hlavní organizací je Zakat Collection Center (ZCC), která v každém malajském státě spolupracuje se státní náboženskou radou, jenž má v daném státě na starosti sběr i obdarování. Pro některé místní obyvatele je výpočet zakátu poměrně složitý, a proto organizace ZCC poskytuje vlastní specialisty a poradce, kteří mohou pomoci plátcům spočítat zakát ve vztahu k jejich dani. V Malajsii se zakát a platba daně vzájemně ovlivňují a v některých případech mohou být dokonce nahrazeny v plné, nebo částečné výši. Daň je v Malajsii ze zákona povinná. Vláda by rovněž mohla k placení povinného zakátu využít zákon, který již v Malajsii existuje. Kvůli náboženskému závazku tak však neučiní, jelikož právě ten je hlavní motivací pro placení tohoto dobročinného příspěvku založeného na víře.

V Malajsii žije přibližně 31 milionu lidí a k islámu se zde hlásí více jak 50 % obyvatelstva. V roce 2016 činila sbírka zakátu 2,5 miliardy RM, to je v přepočtu 598 milionů USD. Samotné číslo by mohlo být ve skutečnosti vyšší, ale ne všichni lidé platí zakát prostřednictvím ZCC. (Migdad, 2019)

9.1 Projekt v Malajsii

Projekt Červeného kříže v jedné z nejhudších čtvrtí v Keni poukázal na užitečnost islámského sociálního financování v oblasti rozvojové spolupráce. Prostředky, jež byly v Malajsii získané pomocí distribuce zakátu a které činily celkem 1,2 milionu USD, přináší výnosy v podobě prodeje plodin ve výši 20 milionů USD. V roce 2017 bylo v Keni jedno z nejhorsích such v historii lidstva a přibližně 2,7 milionu bylo v ohrožení života. Spojení Mezinárodní federace Červeného kříže, Červeného půlměsíce (IFRC), Keňského červeného kříže a Rady Zakát malajského státu Perlis vytvořilo záchranný program proti suchu. Příspěvek v hodnotě 1,2 milionu USD byl přidělen hrabství Kitui v jižní Keni. Místo splňovalo dané požadavky pro financování Malajskou radou, jelikož obyvatelstvo Kitui prokázalo potřebu humanitární pomoci. Program vytvořený keňským Červeným křížem se zabýval samotným přístupem

k vodě a problémem spojeným s neúrodou půdy. Prostředky zahrnovaly jak opravu stávajících vrtů a čerpadel, tak instalaci nových. Dále byly prostředky využity na nákup certifikovaných osiv, která byla rozdělena mezi 175 000 samozásobitelských farmářských rodin. Důsledkem zakátské intervence byl umožněn přístup k čisté vodě a udržitelným tržním plodinám pro více než 1 milion lidí v celém hrabství Kitui. Prodej na trhu s plodinami přispěl k blahobytu komunity, poskytl peníze na jídlo, zdravotní péči, vzdělání a nákup dalších semen. To pomohlo získat finanční prostředky na investice v sousedním hrabství Garissa, které mělo podobné potíže. V souladu s principy zakátu se tak původní příjemce stal přispěvatelem k rozvoji své komunity (OECD, 2020). Projekt Červeného kříže v Keni ukázal, že příspěvky zakát lze použít i na mezinárodní humanitární a rozvojové projekty. Islámské sociální finance mohou poskytnout charitativní pomoc při katastrofách a přispět k rozvoji země.

10 Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo odpovědět na tři výzkumné otázky.

- 1) Zakát jako počátek rozvojové spolupráce v muslimských zemích?
- 2) Ke kterému rozvojovému cíli zakát přispívá?
- 3) Přispívají na rozvojovou pomoc více státy s muslimskou většinou než státy nemuslimské?

Na první výzkumnou otázku může práce odpovědět dvěma způsoby pohledu. První pohled na tuto výzkumnou otázku vidím z pozice historického kontextu. V kapitole o vzniku a historii charity jsme se dozvěděli, že pomoc druhým se v jednotlivých náboženstvích nazývá různými způsoby. Stejně jako v křesťanství, kde jsou zmínky o pomoci druhým již ve starém zákoně, je zakát počátkem pomoci druhým v muslimském náboženství. Z druhého úhlu pohledu se domnívám, že výše zmíněné případové studie z Indonésie a Malajsie, které byly v práci popsány dokazují, že zakát má pro rozvojovou spolupráci velký potenciál a může být možným počátkem rozvojové spolupráce v muslimských zemích. Malajsie s jejím efektivním systémem výběru by měla být kladným vzorem i pro ostatní muslimské státy. Případové studie názorně ukazují, že zakát není jen charitativním dárcovstvím, ale také humanitární pomocí a potenciálem k dlouhodobému rozvoji, čímž nás přibližuje k cílům udržitelného rozvoje Organizace spojených národů. Na to plynule navazuje druhá výzkumná otázka této bakalářské práce. Osobně vnímám SDG 1 jako základnu, od které se odvíjí ostatní SDGs. Věřím, že pokud by se našel i v ostatních muslimských zemích způsob, jak efektivně využívat veškerý finanční kapitál z islámských financí, pak by existovala možnost dosáhnoutí splnění SDG 1. V kapitole islámské financování pro rozvojovou spolupráci dochází k propojení mezi sociálními islámskými financemi a cíli udržitelného rozvoje. Je důležité, aby se islámské finance zakořenily v rozvojové agendě a byly řádně zohledňovány a chápány jako korespondující se SDGs. Přijetí této nové formy financování by mohlo zvýšit povědomí mezi dárci DAC, kteří by tak mohli stavět na stávajících úspěšných zkušenostech dárců s využíváním islámských financí (individuální práce arabských dárců, partnerství Arab-DAC). Zvýšení profilu islámských financí pro rozvoj by mohlo pomoci aktualizovat současný rámec používání těchto finančních nástrojů. Zvýšená koordinace a posílená partnerství mezi arabskými dárci a dárci DAC jsou důležitými aspekty pro plnění cílů udržitelného rozvoje. Zejména arabští dárci představují kritického partnera s rostoucí globální přítomností. Arabští dárci a dárci DAC by

mohli zvýšit povědomí o vazbách mezi zakátem a cíli udržitelného rozvoje s arabskými a jinými islámskými dárci a jejich občany. Členové DAC by tak mohli spolupracovat se svými muslimskými komunitami i na domácí půdě. Členové DAC by například mohli svolat muslimské vůdce, aby referovali cíle udržitelného rozvoje a pomohli tak se správným směřováním finančních prostředků zakát. Jedním z podstatných bodů je zajistit obousměrnou komunikaci mezi zakátem a rozvojovými organizacemi. Zakát by ovšem neměl být vnímán pouze jako dodatečné prostředky pro SDGs. Principy islámských financí odrážejí zájem o finanční stabilitu, finanční začlenění a sdílenou prosperitu.

Na třetí výzkumnou otázku odpovídá práce v závěrečné části krátkou kapitolou. Srovnávány byly státy s muslimskou většinou, které spolupracují, a především zveřejňují své údaje o rozvojové pomoci s DAC OECD. Muslimské státy, až na dvě výjimky, kterými jsou Spojené arabské emiráty a Saudská Arábie, jenž jsou součástí a spolupracují s DAC OECD, nezveřejňují své finanční prostředky s OECD. Srovnávány byly s nemuslimskými státy, které podle posledních údajů OECD přispívají dle objemu na rozvojovou pomoc nejvíce. Dle těchto dostupných informací je práce schopna odpovědět, že nemuslimské státy přispívají oficiálně více než státy s muslimskou většinou. Neoficiálně je však toto tvrzení mírně zavádějící, jelikož v závěrečném srovnání, které můžeme vidět na grafu číslo dva výše, není zveřejněn veškerý zakát, který státy s muslimskou většinou produkují. Existují pouze finanční odhady prostředků, kterých by zakát mohl v daných zemích dosahovat. V závěrečné části práce byla zmíněna odhadovaná velikost zakátu od několika institucí, která se pohybovala v částkách od 76 miliard USD až po 1 bilion USD. Pokud bychom vzali dle objemu nejmenší odhadovaný zakát od DinarStandart, který v roce 2019 dosahoval 76 miliard USD a porovnali ho s Oficiální rozvojovou spoluprací ve stejném roce (158,2 miliardy USD), dostali bychom výsledek, který řadí muslimské státy mezi jedny z největších donorů pro rozvojovou pomoc

Seznam literatury

- AIDDATA (2014). Zakat and Development Finance: Filling In the Gaps. Dostupné z: <https://www.aiddata.org/blog/zakat-and-development-finance-filling-in-the-gaps>
- ALKHIDMAT FOUNDATION PAKISTAN (2021). Zakat. Dostupné z: <https://alkhidmat.org/learning/zakat.html>
- ALLIANCE (2019). UNHCR unveils Refugee Zakat Fund. Dostupné z: <https://www.alliancemagazine.org/blog/unhcr-unveils-refugee-zakat-fund/>
- ARJOMAND, A. S. (1989). *Philantropy, the Law, and Public Policy in the Islamic World before the Modern Era*. Bloomington: Indiana University Press. ISBN 978004401648.
- ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY (2011). *Oficiální rozvojová pomoc (ODA)*. Valné shromáždění (GA). Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Ofici%C3%A1ln%C3%AD-rozvojov%C3%A1-pomoc-GA.pdf>
- BAZNAS (2017). *Indonesia Zakat Outlook*. Jakarta, Indonesia. ISBN 978-602-60689-2-7. Dostupné z: https://www.puskasBAZNAS.com/images/outlook/Indonesia%20Zakat%20Outlook2017EN_PUSKASBAZNAS.pdf
- BBC (2009). The Five Pillars of Islam. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam/practices/fivepillars.shtml>
- BENTHALL, J. (2016). *Islamic Charities and Islamic Humanism in Troubled Times*. Manchester: Manchester University Press, DOI: 10.7228/MANCHESTER/9781784993085.001.000. Dostupné z: <https://academic.oup.com/manchester-scholarship-online/book/22729>
- BENTHALL, J., BELLION-JOURDAN, J. (2003). *The charitable crescent: politics of aid in the Muslim world*. New York : I.B. Tauris, ISBN 1-86064-901-7.
- BIRD, F. B. (1982). A comparative study of the work of charity in christianity and judaism. *The Journal of Religous Ethics*, 10 (1), 144-169. Dostupné z: <https://philpapers.org/rec/BIRACS>
- BONNER, M. (1996). Definitons of Poverty and the Rise of the Muslim Urban Poor. *Journal of the Royal Asiatic Society*, 6 (3), 335-344. DOI: 10.1017/S1356186300007768. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25183240>

- BONNER, M. (2005). Poverty and Economics in the Qur'an. *The Journal of Interdisciplinary History*, 35 (3), 391-406. DOI: 10.1162/00221950522564270. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/249561254_Poverty_and_Economics_in_the_Qur'an
- BYRNES, W. H. (2013). The Development of Charity: Jurisprudential Lessons From History. *Thomas Jefferson School of Law Research Paper No. 2304517*. DOI: 10.2139/ssm.2304517. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/272262848_The_Development_of_Charity_Jurisprudential_Lessons_from_History
- ČLOVĚK V TÍSNI (2018). Humanitární pomoc. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/humanitarni-pomoc>
- DINARSTANDARD (2019). *State of the Global Islamic Economy Report: DRIVING THE ISLAMIC ECONOMY REVOLUTION 4.0*. Dostupné z: <https://cdn.salaamgateway.com/special-coverage/sgie19-20/full-report.pdf>
- EUROSKOP (2019). Rozvojová politika. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/zahranici-a-bezpecnost/rozvojova-politika/>
- EUROSKOP (2021). Výdaje rozpočtu EU. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/rozpocet-eu/vydaje-rozpocet-eu/>
- EVROPSKÁ KOMISE (2022). Headings: spending categories. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/spending/headings_cs
- FAIZ, M. (1991), Prospects of Poverty Eradication Through the Existing "Zakat" System in Pakistan. 4. *The Pakistan Development Review*, 30 (4), 1119-1129. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41259525>
- FORBES (2022). OECD ukončila přístupová jednání s Ruskem: V Moskvě uzavře kancelář. Dostupné z: <https://forbes.cz/oecd-ukoncila-pristupova-jednani-s-ruskem-v-moskve-uzavre-kancelar/>
- FORDELONE, T. Y. (2009). Triangular Co-operation and Aid Effectiveness: Can triangular co-operation make aid more effective? Dostupné z: <https://www.oecd.org/dac/46387212.pdf>

- FORS (2019). Financování rozvojové spolupráce EU. Dostupné z: <http://www.fors.cz/rozvojova-spoluprace/evropska-politika/financovani-rozvojove-spoluprace-es/#.YknS61VBzIX>
- GRANT, P. A Short History of Philanthropy. London: Palgrave Macmillan, 2012. DOI: 10.1057/9780230355033_3. Dostupné z: https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230355033_3
- HASHMI, S. H. (2010). *The Problem of Poverty in Islamic Ethics: Poverty and Morality: Religious and Secular Perspectives*. Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-12734-9.
- HAWTING, G. R. (2006). *Vývoj islámského rituálu*. Ashgate Publishing. ISBN 978-0-86078-712-9
- HAYEEHARASAH, F., SEHVISES, S., ROPHA, H. (2013). The Timeline of Zakah. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 88, 2-7. DOI: 10.1016/j.sbspro.2013.08.474. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813026050>
- ISLAMIC RELIEF WORLDWIDE (2022). Nisab. Dostupné z: <https://islamic-relief.org/nisab/>
- KOCHUYT, T. (2009). God, Gifts and Poor People: On Charity in Islam. *Social Compass*, 56 (1), 98-116. DOI: 10.1177/0037768608100345. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0037768608100345>
- KORÁN 2:177, 2:83, 2:43, 9:60 (z arabského originálu al-Quran přeložil dr. Ivan Hrbek, 1972). Dostupné z: https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/507146/mod_resource/content/1/Koran.pdf
- LAWRENCE, J., LESCHEN, R. (1974). 11.12. Chalcodryidae Watt. In: Kükenthal, W., Leschen, R., Beutel, R., Lawrence, J. (ed.) *Volume 2 Morphology and Systematics (Elateroidea, Bostrichiformia, Cucujiformia partim)*. Berlin, New York: De Gruyter. DOI: 10.1515/9783110911213.567. Dostupné z: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9783110911213.567/html>
- LESSY, Z. (2013). Historical Development of the Zakat System Implications for Social Work Practice. *EMPATI Jurnal Ilmu Kesejahteraan Sosial*, 2 (1), 1-16. DOI: 10.15408/empati.v2i1.9752. Dostupné z: <https://journal.uinjkt.ac.id/index.php/empati/article/view/9752>
- LOHMANN, R. A. (2019). Knowledge Commons in Ancient Greece. West Wirginia Universtiy, Faculty and Stuff Scholarship. Dostupné z: https://researchrepository.wvu.edu/faculty_publications/2767

- LOWDER, S., RANEY, T. (2005). Food Aid: A Primer. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/5021757_Food_Aid_A_Primer
- MARTY, M. E., SCOTT, A. R. (1996). *Fundamentalisms and the state: Remaking politics, economies, and militance*. University of Chicago Press. ISBN 978-0-226-50884-9.
- MENDEL, M. (1994). *Islámská výzva: Z dějin a současnosti politického islámu*. Brno: Atlantis. ISBN 80-7108-088-8.
- MIGDAD, A. (2019). Managing Zakat through Institutions: Case of Malaysia. *International Journal of Islamic Economics and Finance Studies*. DOI: 10.25272/IJISEF.519228. Dostupné z: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/868357>.
- NATIONAL ZAKAT FOUNDATION (2021). Who can Zakat not be given to? Dostupné z: <https://nzf.org.uk/knowledge/who-can-zakat-not-be-given-to/>
- OECD (2006). DAC in Dates: The History of OECD's Development Assistance Committee. Dostupné z: <https://www.oecd.org/dac/1896808.pdf>
- OECD (2008). IS IT ODA? Factsheet. Dostupné z: https://www.sheffield.ac.uk/polopoly_fs/1.659262!/file/Is_it_ODA.pdf
- OECD (2020). How Islamic finance contributes to achieving the Sustainable Development Goals. Dostupné z: <https://www.oecd.org/development/how-islamic-finance-contributes-to-achieving-the-sustainable-development-goals-ac1480ca-en.htm>
- OECD (2021). Official Development Assistance (ODA). Dostupné z: <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/official-development-assistance.htm>
- OECD (2022). Net ODA. DOI: 10.1787/33346549-en. Dostupné z: https://www.oecd-ilibrary.org/development/net-oda/indicator/english_33346549-en
- OPRŠAL, Z. (2014). *Mezinárodní rozvojová spolupráce: vybrané aspekty*. Olomouc, Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-3948-8.
- PLACIDO, N. (2015). A history of charity and the church. *NACSW Convention*. Dostupné z: <https://www.nacsw.org/Convention/PlacidoNAHistoryFINAL.pdf>
- POLLARD, J., KAVITA, D., JAMES, A., AKLI, Q. (2016). Islamic Charitable Infrastructure and Giving in East London: Everyday Economic-Development Geographies in Practice. *Journal of Economic Geography*, 16 (4), 871-896. DOI: 10.1093/jeg/lbv020.

Dostupné z: <https://academic.oup.com/joeg/article-abstract/16/4/871/2450175?redirectedFrom=fulltext>

QARDAWI, Y. A. (1999). *Fiqh Al Zakah. A comparative study of zakah, regulations and philosophy in the light of Qur'an and Sunnah*. Kingdom of Saudi Arabia, Ministry of Higher Education. Dostupné z: https://monzer.kahf.com/books/english/fiqhalzakah_vol1.pdf

REDA, A. (2017). *Charity: An Intellectual History*. Palgrave Studies in Islamic Banking, Finance, and Economics. DOI: 10.1057/978-1-137-56825-0_15. Dostupné z: https://ideas.repec.org/h/pal/psibcp/978-1-137-56825-0_15.html

REHMAN, A. A. (2019). *Islamic finance for social good*. Dostupné z: <https://www.undp.org/blog/islamic-finance-social-gooda>

RODINSON, M. (2007). *Islam and Capitalism*. Saqi Books. ISBN 978-0863564710.

ROUIS, M. (2011). Arab Donors Respond Favorably to the Global Financial Crisis. *MENA Knowledge and Learning Quick Notes Series; No. 42*. World Bank, Washington, DC. © <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/10876>.

SAIFUL ISLAM, M. (2017). *The Concept of Zakat and Development: A Case of Madrasah Education in Bangladesh*. 5th Southeast Asia International Islamic Philantropy Conference. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/344321608_THE_CONCEPT_OF_ZAKAT_AND_DEVELOPMENT_A_CASE_OF_MADRASAH_EDUCATION_IN_BANGLADESH

SENTURK, O. F. (2007). *Charity in Islam: A Comprehensive Guide to Zakat (Islam in Practice)*. Somerset: Tughra Books. ISBN: 978-1597849203.

SHIRAZI SHAH, N., OBAIDULLAH, M., SYED ALI, S. (2017). Practical Means of Integrating Zakāt and Waqf in to the Poverty Reduction Agenda of OIC Member Countries. *Islamic Economic Studies*, 25 (2), 63-65. DOI: 10.12816/0038223. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/327831311_Practical_Means_of_Integrating_Zakat_and_Waqf_into_the_Poverty_Reduction_Agenda_of_OIC_Member_Countries

SMITH, K., YAMASHIRO FORDELONE, T., ZIMMERMANN, F. (2010). *BEYOND THE DAC: The Welcome Role Of Other Providers Of Development Co-operation*. OECD Development Co-Operation. Dostupné z: <https://www.oecd.org/dac/45361474.pdf>

STIRK, C. (2015). *AN ACT OF FAITH: Humanitarian financing and Zakat*. Dostupné z: http://devinit.org/wp-content/uploads/2015/03/ONLINE-Zakat_report_V9a.pdf

THE ZAKAT FOUNDATION OF AMERICA (2007). *The Zakat Handbook: A Practical Guide for Muslims in the West*. USA. Dostupné z: <https://cdn.zakat.org/wp-content/uploads/zakat-book-1.pdf>

UNDP (2017). Indonesia's National Zakat Body extends first contribution to support SDGs. Dostupné z: <https://www.id.undp.org/content/indonesia/en/home/presscenter/pressreleases/2017/07/19/indonesia-s-national-zakat-body-extends-first-contribution-to-support-sdgs/>

UNDP (2022). Islamic Finance Partners. Dostupné z: <https://www.undp.org/partners/islamic-finance>

UNDP, BAZNAS (2017). *The role of zakat in supporting the Sustainable Development Goals*. Dostupné z: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/id/INS-Zakat-English.pdf>

UNITED NATIONS (2022). South-South Cooperation Day. Dostupné z: <https://www.un.org/en/observances/south-south-cooperation-day>

WADJDY, F., MURSYID, W. (2007). *Waqf dan Kesajahteraan Ummat: Filantropi Islam ysnng Hampir Terlupakan*. Yogyakarta: Pustaka Pelajar. ISBN 978-979-1277-74-7.

WEISS, A. M. (1986). *Islamic Reassertion in Pakistan: The Application of Islamic Lawe in Modern State*. 81. Syracuse University Press. ISBN 978-0-8156-2375-5.

WILSON, R. (2004). The development of Islamic economics: theory and practice. *Islamic thought in the twentieth century*, 195-222. Dostupné z: <https://ixtheo.de/Record/1455157864>

WORLD BANK (2018). Sustainable Development Goals and the role of Islamic finance. Dostupné z: <https://blogs.worldbank.org/eastasiapacific/sustainable-development-goals-and-role-islamic-finance>

ZAKAT CHICAGO (2019). A Committee of the Council of Islamic Organizations of Greater Chicago. Dostupné z: <https://zakatchicago.com/zakat-faqs/>